

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΙΡΑΝΑ
Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων

FinTech και Χρηματοοικονομικός Τομέας στην Αλβανία

Κατάσταση – Προκλήσεις- Προοπτικές

Επιμέλεια-Σύνταξη:
Χαράλαμπος Παπαδόπουλος
Γραμματέας ΟΕΥ Α΄

Τίρανα, Φεβρουάριος 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Τι είναι FinTech. Γενικός και ειδικός ορισμός.....	3
2. Κύριες κατηγορίες εταιρειών-υπηρεσιών FinTech.....	3
3. Ο τομέας του FinTech παγκοσμίως σε αριθμούς	4
4. Καταλύτες της καινοτομίας στο χώρο των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών	5
5. Ο χρηματοοικονομικός τομέας στην Αλβανία.....	6
6. Εμπόδια στην ανάπτυξη χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε Αλβανία/Δ. Βαλκάνια	10
i. Χαμηλό ποσοστό κατοχής τραπεζικού λογαριασμού και χρήσης ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών	10
ii. Περιορισμένη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και αποφυγή ρίσκου από τις τράπεζες.....	10
iii. Κυρίαρχη χρήση των μετρητών ως μέσου συναλλαγής και πληρωμών.....	11
iv. Χαμηλά ποσοστά εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα και εξοικείωσης με τα χρηματοοικονομικά προϊόντα.....	13
v. Υψηλό κόστος βασικών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και δυσκολίες πρόσβασης σε κεφάλαια ...	14
7. Νομοθετικό πλαίσιο FinTech στην Αλβανία.....	14
8. Αλβανικές εταιρείες FinTech (2022)	17
9. Δομές υποστήριξης και ανάπτυξης του FinTech στην Αλβανία	19
10. Ευκαιρίες και προοπτικές για την ανάπτυξη του FinTech στην Αλβανία.....	20
Παράρτημα 1 - Χρήσιμες Ιστοσελίδες και Πηγές	25
Παράρτημα 2 – Αδειοδοτημένες Τράπεζες στην Αλβανία (2023).....	26
Παράρτημα 3 – Παγκόσμια Πρότυπα Ταξινόμησης του FinTech	27

1. Τι είναι FinTech. Γενικός και ειδικός ορισμός

Το FinTech ή Financial Technologies είναι ο σύγχρονος διεθνής όρος που χρησιμοποιείται για την περιγραφή καινοτόμων χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών με ενσωματωμένο και κυρίαρχο το στοιχείο της τεχνολογίας. Πρόκειται, ουσιαστικά, για την «εισβολή» της τεχνολογίας στον χρηματοοικονομικό τομέα, οι εφαρμογές της οποίας «διαταράσσουν» (disrupt) τις παραδοσιακές δομές του τραπεζικού συστήματος και τις κλασικές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, επιταχύνοντας την προσαρμογή τους στις απαιτήσεις του σύγχρονου περιβάλλοντος.

Η ώθηση δόθηκε, αρχικά, με την εξάπλωση της χρήσης του internet και των εφαρμογών κινητής τηλεφωνίας, σε βάθος δεκαετίας, κυρίως στις τραπεζικές υπηρεσίες. Ωστόσο, με τη χρήση τεχνολογικών αιχμής πλέον, από τις εφαρμογές υπολογιστικού νέφους (cloud computing) και την ανάλυση μαζικών δεδομένων (big data analytics), έως το blockchain (αλυσίδα συστοιχιών ή τεχνολογία κατακευματισμένου λογισμικού), τη «μήτρα» των κρυπτονομισμάτων, και τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης, ο ευρύτερος τομέας των χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών «εισέρχεται» πλέον στον 21^ο αιώνα.

2. Κύριες κατηγορίες εταιρειών-υπηρεσιών FinTech

Ο τομέας των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών είναι ιδιαίτερα ευρύς, περιλαμβάνοντας από τα πιο «απλά» και παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα, όπως το άνοιγμα ενός προσωπικού λογαριασμού κίνησης ή την έκδοση μίας πιστωτικής κάρτας, έως τα πιο πολύπλοκα, όπως η συμμετοχική χρηματοδότηση (crowdfunding) ή τα κρυπτονομίσματα.

Οι κυριότερες κατηγορίες εταιρειών FinTech, όπως κατατάσσονται διεθνώς, βάσει του τομέα στον οποίο δραστηριοποιούνται και των υπηρεσιών/προϊόντων που προσφέρουν, είναι οι εξής:

- Υπηρεσίες ψηφιακών πληρωμών
- Ψηφιακή τραπεζική
- Ψηφιακή δανειοδότηση
- Ψηφιακά διεθνή χρηματικά εμβάσματα
- Διαχείριση προσωπικής περιουσίας&επενδυτικών προϊόντων /Digital Wealth Management
- Ψηφιακές χρηματιστηριακές υπηρεσίες
- Συμμετοχική ψηφιακή χρηματοδότηση /Crowdfunding
- Ψηφιακές ασφαλιστικές υπηρεσίες /InsurTech
- Ψηφιακές υπηρεσίες ακινήτων (αγορά-πώληση/διαχείριση) /PropTech

Στις ως άνω γενικές κατηγορίες δεν περιλαμβάνονται διάφορες υποστηρικτικές υπηρεσίες ή τεχνολογίες υποδομής, όπως η ανάλυση βιομετρικών δεδομένων για την ταυτοποίηση χρηστών, η αυτοματοποίηση διαδικασιών κ. ά., ούτε και η, απολύτως απαραίτητη στο σύγχρονο επισφαλές ψηφιακό περιβάλλον, χρήση τεχνολογιών κυβερνοασφάλειας έναντι κακόβουλων επιθέσεων.

Το κάτωθι γράφημα απεικονίζει τις βασικές κατηγορίες εταιρειών που εντάσσονται στο FinTech, βάσει των προϊόντων/υπηρεσιών που προσφέρουν:

Γράφημα 1 Κύριοι τομείς χρηματοοικονομικών υπηρεσιών FinTech

Πηγή: Deloitte, *On the brink of further disruption*, Dec. 2020

3. Ο τομέας του FinTech παγκοσμίως σε αριθμούς

Τα τελευταία χρόνια ο ευρύτερος τομέας του FinTech έχει αποκτήσει τρομακτική δυναμική: έρευνα της Deloitte, του 2019, υπολόγιζε τις ενεργές εταιρείες FinTech παγκοσμίως σε 18.000, μη συμπεριλαμβανομένων των τραπεζών, ο αριθμός των οποίων το 2022 υπολογίζεται πλέον γύρω στις 30.000.

Η κεφαλαιοποίηση του τομέα των τεχνολογικά καινοτόμων χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών το 2022 αποτιμάται παγκοσμίως στα \$180 δις, αξία η οποία αναμένεται να ξεπεράσει τα \$201 δις το 2024, ενώ μεταξύ 2017 και 2022 τα έσοδα των εταιρειών FinTech παγκοσμίως σχεδόν διπλασιάστηκαν (+97%).

Την ίδια στιγμή, ο τομέας του FinTech μετρά παγκοσμίως άνω των 80 «μονόκερων» (unicorns), εκ των οποίων περισσότεροι από 30 είναι ήδη “decacorns”¹, η καταγραφή ωστόσο περιλαμβάνει και «παραδοσιακές» εταιρείες χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (π.χ. Visa και Mastercard), οι οποίες επενδύουν πλέον συστηματικά στην καινοτομία, ανταγωνιζόμενες ευθέως τις αναδυόμενες αμιγώς FinTech εταιρείες με ισχυρότερο τεχνολογικό αποτύπωμα. Χαρακτηριστικά, στη σχετική λίστα με τις ισχυρότερες εταιρείες FinTech παγκοσμίως (βλ. πιο κάτω), την 1^η θέση καταλαμβάνει ο (εισηγμένος) αμερικανικός κολοσσός των πιστωτικών καρτών Visa, με χρηματιστηριακή αξία \$384 δις, ακολουθούμενη από την κινεζική Ant Financial (\$312 δις) και την έτερη αμερικανική Mastercard (\$291 δις). Ταυτόχρονα, η ίδια λίστα των 20 ισχυρότερων εταιρειών FinTech παγκοσμίως περιλαμβάνει και την PayPal, εταιρεία-συνώνυμο της απελευθέρωσης των ηλεκτρονικών πληρωμών παγκοσμίως (στην 6^η θέση), τις online τράπεζες Nubank και Revolut (10^η και 14^η θέση αντίστοιχα), τα ψηφιακά ανταλλακτήρια κρυπτονομισμάτων FTX² και Coinbase (15^η και 18^η θέση), την Polygon που ειδικεύεται σε blockchain και κρυπτονομίσματα (17^η θέση) κ.ο.κ. Επιπλέον, είναι χαρακτηριστικό ότι οι μισές εταιρείες της σχετικής

¹ «Μονόκεροι» ή unicorns θεωρούνται μη-εισηγμένες εταιρείες με αποτίμηση >\$1 δις, ενώ όταν η αξία τους ξεπερνά τα \$10 δις, χαρακτηρίζονται “decacorns”.

² Η εισηγμένη FTX Trading Ltd., το 3^ο μεγαλύτερο -σε αξία συναλλαγών- ανταλλακτήριο και fund κρυπτονομισμάτων παγκοσμίως, με άνω του 1 εκατ. χρήστες, κατέρρευσε το Νοέμβριο 2022, εν μέσω καταγγελιών για σκάνδαλα και κακοδιαχείριση, οδηγώντας σε απώλειες εκατοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων επενδυτές και χρήστες, τον δε συνιδρυτή και ιθύνοντα νου της πλατφόρμας, Sam Bankman-Fried σε κράτηση.

λίστας έχουν έδρα στις ΗΠΑ, με τις Κίνα και Ην. Βασίλειο να καταγράφουν 2 έκαστη, και τις Βραζιλία, Ινδία, Ινδονησία, Ιρλανδία, Ολλανδία και Χονγκ Κονγκ να φιλοξενούν από μία³.

Πίνακας 1
Οι 20 μεγαλύτερες εταιρείες FinTech/χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στον κόσμο -2022
(βάσει αξίας κεφαλαιοποίησης)

Rank	Company	Country	Market Cap
1	Visa	United States	\$384.08 billion
2	Ant Financial	China	\$312 billion
3	Mastercard	United States	\$291.14 billion
4	Tencent	China	\$136.42 billion
5	Intuit	United States	\$116.13 billion
6	PayPal	United States	\$107.31 billion
7	Stripe	Ireland	\$74 billion
8	Fiserv	United States	\$63.15 billion
9	Adyen	Netherlands	\$43.41 billion
10	Nubank	Brazil	\$41.5 billion
11	Checkout.com	United Kingdom	\$40 billion
12	Square	United States	\$36.83 billion
13	Gojek	Indonesia	\$35 billion
14	Revolut	United Kingdom	\$33 billion
15	FTX	Hong Kong	\$32 billion
16	Chime	United States	\$25 billion
17	Polygon	India	\$20 billion
18	Coinbase	United States	\$16.77 billion
19	Paytm	United States	\$15.73 billion
20	Ripple	United States	\$15 billion

Πηγή: Google Finances

4. Καταλύτες της καινοτομίας στο χώρο των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών

Παρότι η σύνδεση καινοτομίας και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών δεν είναι πρόσφατη εξέλιξη, η δυναμική που παρουσιάζει ο ευρύτερος τομέας την τελευταία δεκαετία και η ταχύτατη μετεξέλιξή από «παραδοσιακό» τομέα της οικονομίας σε πραγματικό FinTech, οφείλεται στην επιτάχυνση της τεχνολογικής προόδου και στο βαθμό υιοθέτησης νέων πρακτικών και μοντέλων λειτουργίας από τις εταιρείες του χώρου.

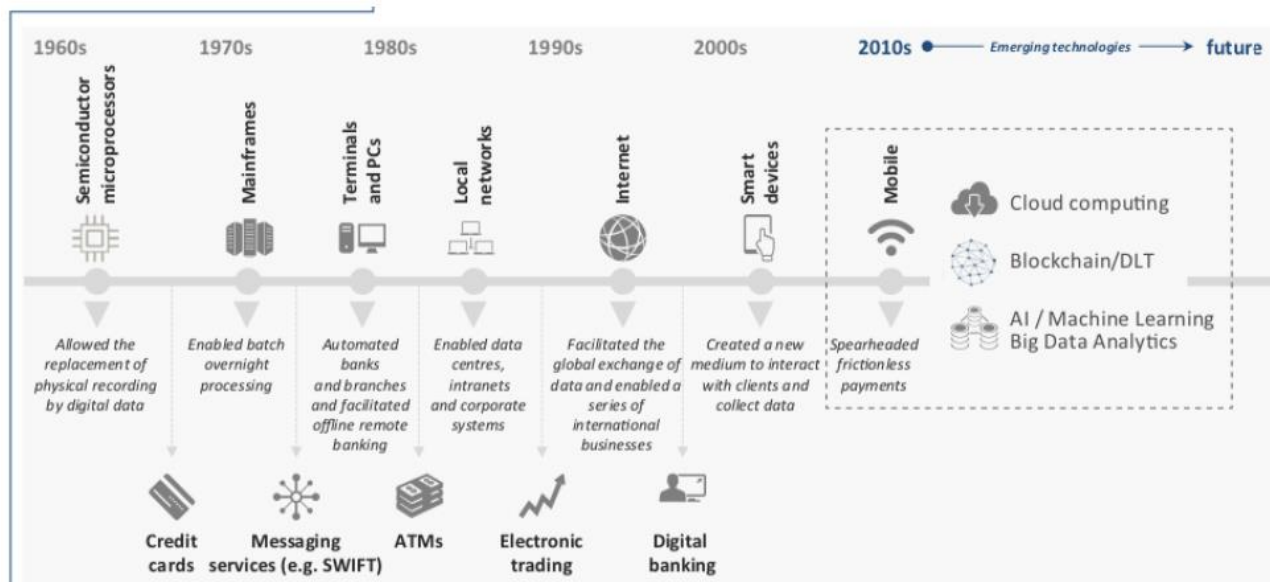
Οι κυριότεροι καταλύτες αυτής της προόδου είναι:

1. Η εξάπλωση της χρήσης του internet και των κινητών τηλεφώνων
2. Η επιτυχία της «οικονομίας διαμοιρασμού» (sharing economy) με το ισχυρό ψηφιακό της αποτύπωμα
3. Η ανάδυση της τεχνολογίας κατανεμημένου λογισμικού (ή blockchain) και οι διάφορες εφαρμογές της
4. Η τεχνητή νοημοσύνη, και
5. Η υπολογιστική νέφους

³ Στοιχεία από Google Finances

Το γράφημα 2 παρακολουθεί την εξέλιξη των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, βάσει της αντίστοιχης προόδου των τεχνολογικών εργαλείων ανά χρονική περίοδο.

Γράφημα 2 Τεχνολογική εξέλιξη των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών

Πηγή: World Economic Forum, *The future of financial infrastructure*

5. Ο χρηματοοικονομικός τομέας στην Αλβανία

Η ανάδυση του τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Αλβανία αντανακλά, σε γενικές γραμμές, την οικονομική ανάπτυξη που συντελέστηκε στη χώρα κατά την τελευταία 20ετία, βασιζόμενη κατά κύριο λόγο στην εξέλιξη του εγχώριου τραπεζικού συστήματος και στις κυκλικές επιδόσεις του κατασκευαστικού κλάδου. Κυριαρχείται, έως και σήμερα, από παραδοσιακά τραπεζικά και χρηματοοικονομικά προϊόντα.

Μπορεί να συναχθεί με σχετική ασφάλεια ότι η επικράτηση κλασικών τραπεζικών προϊόντων χαμηλού ρίσκου στον αλβανικό χρηματοπιστωτικό κλάδο και η υστέρηση στην ανάπτυξη πιο σύγχρονων υπηρεσιών και στην ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών, οφείλεται σε 2 βασικούς παράγοντες:

α. στο ιστορικό «στίγμα» που έχει αφήσει στον αλβανικό πληθυσμό και το εγχώριο πολιτικό σύστημα η κατάρρευση των «πυραμίδων», την περίοδο 1996/97, των άτυπων «δανειοδοτικών» σχημάτων που λειτουργούσαν στα όρια της νομιμότητας ενός εξ αρχής ατάκτως δομημένου και ελλιπώς εποπτευόμενου χρηματοπιστωτικού/τραπεζικού συστήματος, κατάρρευση που οδήγησε τελικώς σε τεράστιες απώλειες εισοδήματος για τους Αλβανούς, μαζικές διαδηλώσεις και εμφύλια σύρραξη.

β. στην κυριαρχία του ρευστού ως κύριου μέσου συναλλαγής, καθώς η προέλευσή του είναι δυσκολότερα ανιχνεύσιμη και ελέγξιμη, στο πλαίσιο ενός συστήματος που βασίζεται και ευνοεί την παράτυπη οικονομία.

Η αλβανική χρηματοπιστωτική αγορά κυριαρχείται από τα τραπεζικά ιδρύματα: σύμφωνα με τρέχοντα στοιχεία της Τράπεζας της Αλβανίας (ΤτΑ) το 2022 διέθεταν άδεια τραπεζικής 12 τραπεζικά ιδρύματα (βλ. Πίνακα 2)⁴, τα οποία συγκεντρώνουν περίπου το 90% των κεφαλαίων του χρηματοοικονομικού συστήματος της χώρας.

⁴ σημειώνεται ότι από 7/7/2022, μετά και την τελική έγκριση της ΤτΑ, η Alpha Bank Albania, τελευταία εναπομείνασα τράπεζα ελληνικών συμφερόντων που δραστηριοποιούνταν στην Αλβανία, έχει πωληθεί στην ουγγρικών συμφερόντων τράπεζα OTP

Πίνακας 2
Αδειοδοτημένα τραπεζικά ιδρύματα στην Αλβανία -2022

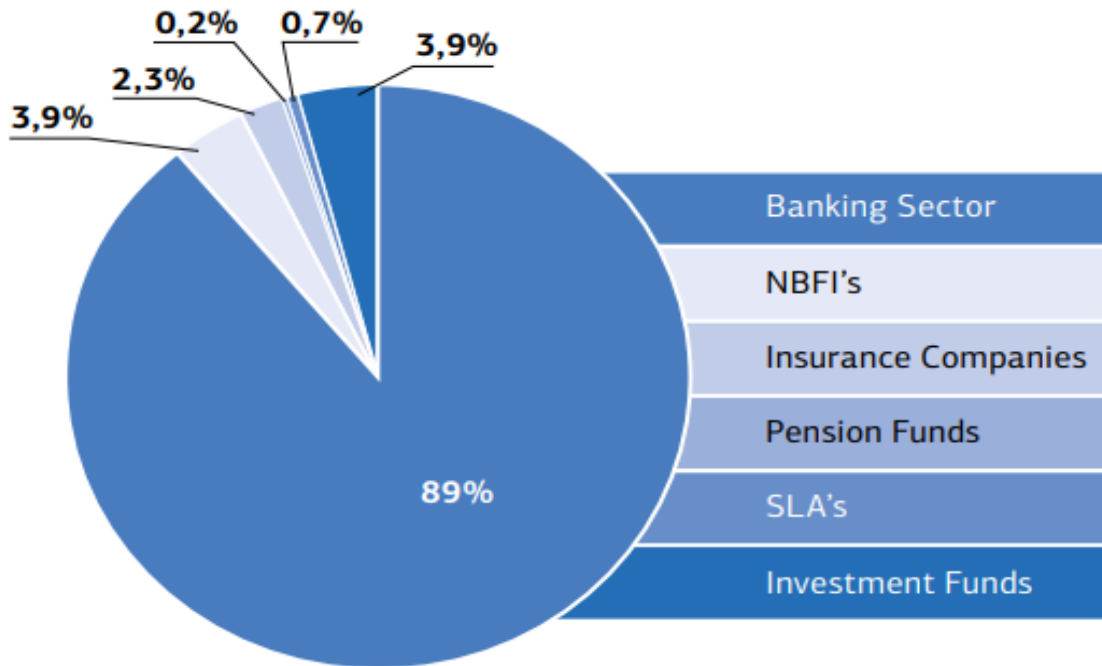
Alpha Bank - Albania S.A.	+
American Bank of Investment S.A.	+
Credins Bank S.A.	+
First Investment Bank, Albania S.A.	+
Intesa Sanpaolo Bank Albania S.A.	+
National Commercial Bank S.A.	+
OTP Bank Albania S.A	+
Procredit Bank S.A.	+
Raiffeisen Bank S.A.	+
Tirana Bank S.A.	+
Union Bank S.A.	+
United Bank of Albania S.A.	+

Πηγή: Bank of Albania, https://www.bankofalbania.org/Supervision/Licensed_institutions/Banks/

Άδεια λειτουργίας από την ΤτΑ, το 2022, διέθεταν επίσης: 16 Αποταμιευτικές Ενώσεις και Δανειοδοτικοί Οργανισμοί (Unions of Savings & Loans Associations, ήτοι μία Αποταμιευτική Ένωση και 15 Οργανισμοί, βλ. file:///C:/Users/User/Downloads/UNIONET_DHE_SHKK_4_10_2022_22243.pdf), 38 μη-τραπεζικοί χρηματοπιστωτικοί φορείς (βλ. https://www.bankofalbania.org/Supervision/Licensed_institutions/Non-bank_financial_institutions/), καθώς και 575 αδειοδοτημένα Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος, τα οποία παρέχουν παράλληλα και βασικές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες (βλ. file:///C:/Users/User/Downloads/Lista_e_zyrave_te_kembimit_valutor_te_licencuara_22364.pdf).

Σχηματικά, ο χρηματοπιστωτικός τομέας στην Αλβανία αποδίδεται πληρέστερα από το κάτωθι γράφημα:

Γράφημα 3
Ο χρηματοοικονομικός τομέας της Αλβανίας
 (στοιχεία 2020)

Πηγή: Black Sea Trade&Development Bank/Bank of Albania
 *NBFIs: Non-Bank Financial Institutions, SLAs: Savings&Loans Associations

Σημειώνεται ότι το 2020 περίπου το 30% του εγχώριου τραπεζικού συστήματος βρισκόταν σε χέρια Αλβανών μετόχων, με το υπόλοιπο 70% να «ελέγχεται» από ξένους επενδυτές, εκ των οποίων το 50% προερχόμενοι από την ΕΕ και 20% από τρίτες χώρες.

Στο τέλος του 2021, οι 12 «συστημικές» τράπεζες στην Αλβανία λειτουργούσαν 421 υποκαταστήματα σε όλη την επικράτεια, με το 43% αυτών περίπου να συγκεντρώνεται στην ευρύτερη περιοχή των Τιράνων, όπου βέβαια διαβιεί περί το 32% του πληθυσμού της χώρας. Όλες οι αδειοδοτημένες τράπεζες προσφέρουν στους πελάτες τους κάρτες (πιστωτικές, κίνησης κλπ.), 11 εκ των 12 διαθέτουν Μηχανήματα Αυτόματης Ανάληψης χρημάτων (ATM) και προσφέρουν ψηφιακή τραπεζική (internet banking), ενώ 7 στις 12 διαθέτουν στις επιχειρήσεις-πελάτες τους και τερματικά POS. Ο Πίνακας 3 παραθέτει βασικά στοιχεία και μεγέθη του τραπεζικού συστήματος της Αλβανίας (αριθμός αδειοδοτημένων τραπεζών, τραπεζικών υπαλλήλων, υποκαταστημάτων κ.ά.), ενώ ο Πίνακας 4 απεικονίζει τις γενικές υπηρεσίες λιανικής τραπεζικής «ηλεκτρονικού» τύπου που προσφέρονται από τις 12 «συστημικές» τράπεζες στην Αλβανία, στο τέλος του 2021.

Πίνακας 3
Βασικά μεγέθη του τραπεζικού συστήματος της Αλβανίας, 2010-2021
 (στοιχεία τέλος 2021)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Number of banks	16	16	16	16	16	16	16	16	14	12	12	12
Number of employees of banks	6,384	6,714	6,836	6,686	6,819	6,819	6,949	6,877	6,738	6,383	6,563	6,609
Number of branches/agencies in the country	529	534	538	529	499	500	493	472	447	429	425	421
Average number of employees per:												
- Bank	399	420	427	418	426	426	434	430	481	532	547	551
- Banking unit	12	13	13	13	14	14	14	15	15	15	15	16
Number of population (000)	2,907	2,902	2,899	2,896	2,893	2,886	2,876	2,870	2,862	2,846	2,830	2,794
Number of population per:												
- Bank	181,688	181,375	181,188	181,000	180,813	180,375	179,750	179,375	204,459	237,167	235,812	232,833
- Banking unit	5,495	5,434	5,388	5,474	5,798	5,772	5,834	6,081	6,404	6,634	6,658	6,637
- Bank employee	455	432	424	433	424	423	414	417	425	446	431	423

Πηγή: Bank of Albania

*πληθυσμός: προβολές βάσει τελευταίας απογραφής (2011)

Πίνακας 4
Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες Λιανικού Τύπου των αλβανικών τραπεζικών ιδρυμάτων
 (στοιχεία τέλος 2021)

BANKS	ATM	POS	POS Virtual	Pay-Box	Internet Banking	Phone banking	Mobile / SMS banking	Electronic (Debit, Credit) Cards
RAIFFEISEN BANK SH.A.	√	√	√		√		√	√
NATIONAL COMMERCIAL BANK SH.A.	√	√			√	√	√	√
TIRANA BANK	√				√	√	√	√
ALPHA BANK – ALBANIA SH.A.	√	√			√		√	√
PROCREDIT BANK	√	√		√	√			√
FIRST INVESTMENT BANK, ALBANIA	√				√			√
CREDINS BANK	√	√	√		√			√
UNION BANK	√	√			√		√	√
OTP BANK ALBANIA SH.A	√				√		√	√
INTESA SANPAOLO BANK ALBANIA SH.A.	√	√			√		√	√
BANKA AMERIKANE E INVESTIMEVE SH.A	√				√			√
UNITED BANK OF ALBANIA SH.A.								√

Πηγή: Bank of Albania, Annual Supervision Report 2021

Σύμφωνα με στοιχεία της ΤτΑ για το 1^ο τρίμηνο του 2022, η αξία των ηλεκτρονικών πληρωμών στην Αλβανία ανήλθε σε 9,5 δις Lek (~€81,8 εκατ.), με μέση μηνιαία ηλεκτρονική δαπάνη στα 1,6 δις Lek περίπου (~€13,8 εκατ.), αυξημένη κατά 23% έναντι του αντίστοιχου μ. ό. του 2021. Αύξηση 20% σε σχέση με το μέσο όρο του 2021 κατέγραψε επίσης και ο αριθμός των ψηφιακών πράξεων, με ~680.000 ηλεκτρονικές πληρωμές ανά μήνα. Μάλιστα, εντός του 2022 η ΤτΑ κατέγραψε 16 ηλεκτρονικές δοσοληψίες μ. ό. κατά κεφαλήν στην Αλβανία, ξεπερνώντας το στόχο των 12 ηλεκτρονικών χρηματοοικονομικών πράξεων ανά κάτοικο/έτος που είχε τεθεί από την Κεντρική Τράπεζα. Ταυτόχρονα, οι λογαριασμοί ηλεκτρονικού χρήματος έφτασαν τις 73.000 εντός του έτους, αυξανόμενοι κατά 273%.

Η ανάπτυξη των εναλλακτικών παρόχων πληρωμών διαφαίνεται και από την εξάπλωση του δικτύου τερματικών «ηλεκτρονικού χρήματος», το οποίο από την αρχή έως και τα μέσα του 2022 αυξήθηκε κατά 9%, φτάνοντας τα 2.683 στη χώρα. Τα ψηφιακά σημεία πληρωμής εναλλακτικών παρόχων κερδίζουν σταθερά έδαφος έναντι των «κλασσικών» μεθόδων πληρωμής, τόσο με χρήση τραπεζικών καρτών, όσο και δια της επιτόπιας παρουσίας (σε τραπεζικά υποκαταστήματα/ATM). Πρόκειται βέβαια κατά κύριο λόγο για ηλεκτρονικές πληρωμές λογαριασμών ΔΕΚΟ, παρόχων συνδρομητικής τηλεόρασης, κινητής τηλεφωνίας κλπ., με χαμηλό βαθμό ενσωματωμένης τεχνολογίας.

6. Εμπόδια στην ανάπτυξη χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε Αλβανία/Δυτ. Βαλκάνια

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο ευρύτερος χρηματοπιστωτικός τομέας και οι δυστοκίες στην ανάπτυξη σύγχρονων και καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, στην Αλβανία αλλά και στα Δυτ. Βαλκάνια εν γένει, μπορούν να αποδοθούν σε 5 κύριους ανασταλτικούς παράγοντες:

i. Χαμηλό ποσοστό κατοχής τραπεζικού λογαριασμού και χρήσης ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών

Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας για το 2021 (World Bank Global Findex Database 2021⁵), η Αλβανία με 44% του γενικού πληθυσμού έχει το μικρότερο ποσοστό κατοχής τραπεζικού λογαριασμού σε όλα τα Δυτ. Βαλκάνια (μόλις 33% για τους κατοίκους της υπαίθρου), έναντι ποσοστού κατοχής λογαριασμού στη Σερβία 89%, στη Βόρεια Μακεδονία 85%, στη Βοσνία&Ερζεγοβίνη 79% και στο γειτονικό Κόσοβο 58%⁶. Η κατοχή τραπεζικού λογαριασμού αποτελεί πολύ συχνά προαπαιτούμενο για τη χρήση και διάδοση ψηφιακών χρηματοοικονομικών εργαλείων και εφαρμογών -σημειώνεται ότι το αντίστοιχο ποσοστό κατοχής τραπεζικού λογαριασμού στην Ελλάδα ανέρχεται σε 95%.

Τα χαμηλά ποσοστά κατοχής λογαριασμού στην Αλβανία οφείλονται κατά κύριο λόγο:

- α.** στα υψηλά γραφειοκρατικά και διαδικαστικά εμπόδια για το άνοιγμα λογαριασμού,
- β.** στο υψηλό κόστος διατήρησης ενός τραπεζικού λογαριασμού, και
- γ.** στην έλλειψη τραπεζικών υποκαταστημάτων στις ημι-υπαίθρες και υπαίθριες περιοχές της χώρας.

Η αναλογία τραπεζικών υποκαταστημάτων επί του πληθυσμού στα Δυτ. Βαλκάνια μπορεί να χαρακτηριστεί εν γένει ικανοποιητική, με μέσο όρο 25,3 υποκαταστήματα ανά 100 χιλ. κατοίκους⁷, αρκετά υψηλότερα μάλιστα από τον αντίστοιχο μ. ό. στην ΕΕ που το 2021 ανήρχετο σε 20,9. Ωστόσο, εντός των Δυτ. Βαλκανίων η Αλβανία με 18,6 υποκαταστήματα/100.000 κατοίκους (15 υποκατ./100.000 κατ. στις αγροτικές περιοχές) κατέχει το δεύτερο χειρότερο δείκτη μετά το Κόσοβο (15,1 υποκαταστήματα/100.000 κατ.), έναντι 38,1 στο Μαυροβούνιο, 29,9 στη Βοσνία&Ερζεγοβίνη, 27,3 στη Σερβία και 23,1 στη Βόρεια Μακεδονία⁸.

Η γενικώς χαμηλή διείσδυση της λιανικής τραπεζικής στην Αλβανία μεταφράζεται αφενός σε μία αργή κλιμάκωση της χρήσης πιο σύνθετων και καινοτόμων χρηματοοικονομικών εφαρμογών στο μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, αναδεικνύει ωστόσο ταυτόχρονα τις σημαντικές ευκαιρίες που ανοίγονται στον τομέα για εταιρείες FinTech.

ii. Περιορισμένη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και αποφυγή ρίσκου από τις τράπεζες

Μικρές, νεοφυείς και καινοτόμες επιχειρήσεις, αλλά και επιχειρήσεις εκτός μεγάλων αστικών κέντρων, αντιμετωπίζουν αυξημένες δυσκολίες στην εξεύρεση κεφαλαίων ανάπτυξης, σε όλα τα Δυτ. Βαλκάνια, όπου ο χρηματοοικονομικός τομέας κυριαρχείται από τις -εγγενώς συντηρητικές και φοβικές στο ρίσκο-εμπορικές τράπεζες, ενώ δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμη βιώσιμοι εναλλακτικοί χρηματοδοτικοί μηχανισμοί (συμμετοχική χρηματοδότηση/crowdfunding, επενδυτικοί «άγγελοι», εταιρείες venture capital κλπ.).

Οι εμπορικές τράπεζες των Δυτ. Βαλκανίων ανταγωνίζονται επί το πλείστον στο πεδίο των επιτοκίων δανεισμού, με κυρίαρχη στόχευση τα στεγαστικά δάνεια, ενώ αντίθετα η ανάπτυξη FinTech εταιρειών/υπηρεσιών απαιτεί προσήλωση στην καινοτομία, στην εμπειρία του χρήστη, στην ταχύτητα και την ευκολία εφαρμογής. Ιδιαίτερως στην περίπτωση της Αλβανίας, το προφίλ των εταιρειών FinTech που είναι επί το πλείστον πολύ μικρές ή μικρές, τις καθιστά μη-επιλέξιμες με τα συνήθη τραπεζικά στάνταρ, περιορίζοντας αισθητά τις πιθανότητες χρηματοδότησής τους.

⁵ The Global Findex Database 2021, www.worldbank.org/en/publication/globalfindex/Data

⁶ Στοιχεία για το Μαυροβούνιο δεν διατίθενται

⁷ World Bank Group, IMF Financial Access Survey, <https://data.worldbank.org/indicator/FB.CBK.BRCH.P5>

⁸ Αντιστοίχως: Ελλάδα 18,2 υποκατ./100.000 κατ., Ευρωζώνη: 18,7, χώρες OECD: 18,3

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται η ανταγωνιστικότητα των χωρών των Δυτ. Βαλκανίων, βάσει της ετήσιας κατάταξης τους από το World Economic Forum⁹, με έμφαση στους δείκτες που αφορούν το χρηματοοικονομικό σύστημα και το περιβάλλον επιχειρηματικής δραστηριοποίησης.

Πίνακας 5
Κατάταξη ανταγωνιστικότητας Αλβανίας και χωρών των Δυτ. Βαλκανίων
(2019)

	ΧΩΡΑ	ΚΑΤΑΤΑΞΗ	Διαφορά (έναντι 2018)
W e s t e r n	Αλβανία	81	-5
	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	102	
	Χρηματοδότηση ΜΜΕ επιχειρήσεων	76	
	Διαθεσιμότητα επιχειρηματικών κεφαλαίων	81	
	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	117	
	Στάσεις έναντι επιχειρηματικού ρίσκου	126	
	Ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων	94	
	Υιοθέτηση καινοτόμων ιδεών από τις επιχειρήσεις	132	
	Βόρεια Μακεδονία	82	+2
	B a l k a n 6	Βοσνία&Ερζεγοβίνη	92
Κόσοβο		--	--
Μαυροβούνιο		73	-2
Σερβία			
		72	-7
Συ γκ ρι τι κ ά	Βουλγαρία	49	+2
	Ρουμανία	51	+1
	Ελλάδα	59	-2
	Κύπρος	44	-

Πηγή: World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019

iii. Κυρίαρχη χρήση των μετρητών ως μέσου συναλλαγής και πληρωμών

Τα υψηλά ποσοστά επισυσώρευσης μετρητών και «ανεπίσημης» αποταμίευσης εκτός τραπεζικού συστήματος, καθώς και η ευρεία χρήση μετρητών στις καθημερινές δοσοληψίες είναι χαρακτηριστικά των οικονομιών «ύστερης» ανάπτυξης όπως η Αλβανία. Την ίδια στιγμή, σημαντικό ρόλο παίζει το εγχώριο τραπεζικό σύστημα, ήτοι οι διευκολύνσεις που προσφέρει για την προσέλκυση πελατών, καθώς και τα κίνητρα που δίνει στους χρήστες για τη μεταστροφή τους από τη χρήση μετρητών στην ψηφιακή τραπεζική.

Σύμφωνα με έρευνα πεδίου της Παγκόσμιας Τράπεζας στην Αλβανία¹⁰, κατά την περίοδο μέτρησης οι Αλβανοί καταναλωτές προέβησαν ετησίως σε συνολικά 127,5 εκατ. πληρωμές (μέσα από όλες τις μεθόδους/«κανάλια»), ήτοι 53 πληρωμές/ενήλικα, για το 96% των οποίων έγινε χρήση μετρητών, 2,2% εξ αυτών διεκπεραιώθηκε μέσω τραπεζικών πληρωμών («έγχαρτα»), 0,6% αντιστοίχως αφορούσαν πληρωμές μέσω χρεωστικής και πιστωτικής κάρτας, ενώ οι αμιγώς ηλεκτρονικές πληρωμές ανήλθαν σε

⁹ Σημειώνεται ότι από το 2020 και εξής, λόγω της πανδημίας και των συνακόλουθων κλυδωνισμών στην παγκόσμια οικονομία, το World Economic Forum έχει αναστείλει τη δημοσίευση της γνωστής κατάταξης των χωρών βάσει δεικτών ανταγωνιστικότητας. Στοιχεία για το Κόσοβο δεν διατίθενται

¹⁰ *The Retail Payment Costs&Savings in Albania, 6/2018*, σε συνεργασία με την ΤτΑ, <https://documents1.worldbank.org/curated/en/318231529480715381/pdf/19-6-2018-15-31-4-WBRetailPmtAlbaniaWEBFinal.pdf>

μόλις 0,6% (0,4% μεταφορά χρημάτων και 0,2% ψηφιακό χρήμα)¹¹. Σημαντικά ήταν τα ποσοστά χρήσης μετρητών για πληρωμές και από τις εγχώριες επιχειρήσεις, σύμφωνα με την ίδια έρευνα: 66% των 18,2 εκατ. πληρωμών που πραγματοποιήθηκε από αλβανικές επιχειρήσεις, την αντίστοιχη περίοδο μέτρησης, έγινε με χρήση μετρητών, το ποσοστό στις μεγάλες επιχειρήσεις ωστόσο ήταν αρκετά χαμηλότερο, με 47%, έναντι 93% τοις μετρητοίς από τις πολύ μικρές/μικρές επιχειρήσεις. Την ίδια στιγμή, 16% των ενηλίκων χωρίς τραπεζικό λογαριασμό (ή ~10% όλων των ενηλίκων) στην Αλβανία έλαβε τη σύνταξή του το 2021 τοις μετρητοίς¹².

Την ως άνω εικόνα επιβαρύνει και η μικρή διείσδυση των ηλεκτρονικών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, παρά την ευρεία χρήση κινητών αλλά και internet από το γενικό πληθυσμό, καθώς η σύνδεση της χρήσης τους με την πραγματοποίηση ηλεκτρονικών δοσοληψιών/πληρωμών, online αγορών κλπ. δεν έχει «περάσει» στο γενικό πληθυσμό, ενώ σημαντική υστέρηση επιδεικνύουν και οι εγχώριες επιχειρήσεις. Σύμφωνα με έρευνα της Παγκόσμιας Τράπεζας για το αλβανικό σύστημα πληρωμών, το 96% των €127,5 εκατ. που δαπανήθηκαν σε πληρωμές στην Αλβανία το 2018 διεξήχθη με χρήση ρευστού, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό που αφορά σε πληρωμές επιχειρήσεων ανήρχετο σε 66%.

Όπως καθίσταται προφανές από τον πίνακα που ακολουθεί, ο οποίος βασίζεται σε πρωτογενή δεδομένα από την Global Findex Database της Παγκόσμιας Τράπεζας (στοιχεία 2021) και απεικονίζει τα ποσοστά χρήσης διαφόρων, τόσο «παραδοσιακών» (όπως η κατοχή χρεωστικής/πιστωτικής κάρτας ή η αποταμίευση σε τραπεζικό ίδρυμα), όσο και ψηφιακών (πραγματοποίηση ψηφιακών πληρωμών, πληρωμή ΔΕΚΟ ηλεκτρονικά κ.ά.) χρηματοοικονομικών εργαλείων στα Δυτ. Βαλκάνια¹³, η Αλβανία υστερεί σημαντικά έναντι των υπολοίπων χωρών της περιοχής, καταλαμβάνοντας μάλιστα την τελευταία θέση στις 16 από τις 17 υπό εξέταση κατηγορίες.

Πίνακας 6
Χρήση χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε Αλβανία/Δυτικά Βαλκάνια 2021
(%)

		ΑΛΒΑΝΙΑ	ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	ΒΟΣΝΙΑ& ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	ΚΟΣΟΒΟ	ΣΕΡΒΙΑ
1	Made a digital payment	17,6%	65,8%	51,1%	32,2%	59,1%
2	Made a digital merchant payment	12,3%	44,8%	37,7%	21,9%	45,4%
3	Made a digital in-store merchant payment	11,7%	43,9%	36,7%	21,5%	44,7%
4	Made a utility payment using bank account	2,9%	39,6%	19,7%	6,4%	25,9%
5	Owens a debit or credit card	27,1	59,3%	66,9%	42,3%	62,4%
6	Received digital payments	27,6%	48,5%	54,7%	34,3%	84,4%
7	Received government payments into account	13,8%	25,5%	26,4%	22,1%	78,1%
8	Received government transfer/pension into account	52,7%	84,4%	72,5%	72,5%	92,5%
9	Received private sector wages into account	14,2%	23,1%	28,1%	13,1%	32,5%
10	Saved at a financial institution	9,7%	14,9%	18,7%	10,33%	18,9%
11	Saved at financial institution or mobile money account	9,7%	14,9%	18,7%	10,33%	18,9%
12	Sent/received domestic remittances via money transfer	3,8%	2,6%	3,5%	2,9%	6,0%
13	Sent/received domestic remittances using account	6,9%	10,4%	8,6%	8,1%	13,3%
14	Used a debit or credit card	8,43%	42,9%	39,5%	20,8%	47,4%
15	Uses a debit or credit card in-store	5,6%	40,0%	35,5%	15,0%	43,3%
17	Used mobile phone or internet to pay bills	4,9%	28,3%	13,4%	10,4%	27,3%
17	Used mobile phone/internet to check account balance	12,9%	36,9%	34,9%	14,5%	40,8%

Πηγή: The Global Findex Database 2021

¹¹ Περίοδος έρευνας/καταγραφής στοιχείων: 2014-2016, ο πραγματικός όγκος πληρωμών -ειδικώς με χρήση μετρητών- είναι κατά πάσα πιθανότητα σημαντικά μεγαλύτερος

¹² The Global Findex Database 2021, www.worldbank.org/en/publication/globalindex/Data

¹³ Εξαιρουμένου του Μαυροβουνίου, στοιχεία για το οποίο δεν διατίθενται στην ως άνω Βάση Δεδομένων της ΠΤ

Τέλος, η επικυριαρχία των μετρητών ως κύριου μέσου συναλλαγής και η ύπαρξη μιας άτυπης ή «γκρίζας» οικονομίας αποτελούν συγκοινωνούντα και αλληλοτροφοδοτούμενα δοχεία εντός του αλβανικού οικονομικού συστήματος, παρεμποδίζοντας τον εκσυγχρονισμό της αλβανικής οικονομίας εν γένει και καθυστερώντας τη διεύρυνση της χρήσης τόσο «επίσημων» τραπεζικών, όσο και σύγχρονων χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών. Ταυτόχρονα, βέβαια, η χαμηλή διείσδυση σύγχρονων ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών καταδεικνύει και τα μεγάλα περιθώρια δραστηριοποίησης και ανάπτυξης που υπάρχουν στην αλβανική οικονομία.

iv. Χαμηλά ποσοστά εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα και εξοικείωσης με τα χρηματοοικονομικά προϊόντα

Η κατάρρευση των ημι-νόμιμων δανειοδοτικών οργανισμών που λειτουργούσαν με τη μέθοδο των «πυραμίδων», στα μέσα της δεκαετίας του '90, όχι μόνο στην Αλβανία αλλά και στην πρώην Γιουγκοσλαβία (περιπτώσεις τραπεζών Jugoskandik και Dafiment), και η έως σήμερα κρατούσα έλλειψη εμπιστοσύνης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα που δημιούργησαν, παράλληλα με την έλλειψη γνώσης και εξοικείωσης του μέσου Αλβανού με τον τρόπο λειτουργίας πιο σύγχρονων και σύνθετων χρηματοοικονομικών προϊόντων, αποτελούν βασικούς ανασταλτικούς παράγοντες για τη διείσδυση του FinTech στην Αλβανία.

Τη δυσπιστία αυτή επέτειναν και δύο πιο πρόσφατες περιπτώσεις εξαπάτησης με χρήση χρηματοπιστωτικών εργαλείων, για την ακρίβεια κρυπτονομισμάτων, μετά τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας, ήτοι των Onecoin (με έδρα μάλιστα τη γειτονική Βουλγαρία) και Bitconnect, οι οποίες οδήγησαν χιλιάδες χρήστες στην ευρύτερη περιοχή των Δυτ. Βαλκανίων σε απώλεια κεφαλαίων άνω των €5 εκατ., σύμφωνα με υπολογισμούς. Ως αποτέλεσμα, οι ρυθμιστικές αρχές της Αλβανίας και των χωρών των Δ. Βαλκανίων γενικότερα αναγκάστηκαν να εφαρμόσουν αυστηρότερους ελέγχους στα χρηματοοικονομικά προϊόντα, ειδικώς στις online υπηρεσίες και τις διασυννοριακές ηλεκτρονικές συναλλαγές, καθυστερώντας έτσι περαιτέρω τη διείσδυση του FinTech στην ευρύτερη περιοχή.

Τέλος, στην υστέρηση του εγχώριου χρηματοπιστωτικού τομέα και την αργή ανάπτυξη και εξάπλωση της χρήσης καινοτόμων FinTech προϊόντων στην Αλβανία συμβάλλει σημαντικά και ο εξαιρετικά χαμηλός βαθμός «χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού» (financial literacy) του πληθυσμού, ο μέσος βαθμός εξοικείωσης δηλαδή με τα διάφορα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προσφέρονται από τράπεζες και συναφείς εταιρείες.

Σύμφωνα με την έρευνα "S&P Global Financial Literacy Survey"¹⁴, που μέτρησε το βαθμό «χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού» σε δείγμα 150 χιλ. ατόμων σε 148 χώρες παγκοσμίως, μόλις 14 στους 100 Αλβανούς ενήλικες εμφάνισαν ικανοποιητικό βαθμό εξοικείωσης βάσει των παραμέτρων μέτρησης της έρευνας, έναντι 33% μέσου «αλφαριθμητισμού» των ενηλίκων παγκοσμίως (35% μεταξύ των ανδρών και 30% μεταξύ των γυναικών)¹⁵. Τα αντίστοιχα ποσοστά χρηματοοικονομικής εξοικείωσης του ενηλίκου πληθυσμού στα Δυτ. Βαλκάνια ήταν: Βόρεια Μακεδονία 21%, Βοσνία&Ερζεγοβίνη 27%, Κόσοβο 20%, Μαυροβούνιο 48% και Σερβία 38%. Στη χώρα μας, το ποσοστό χρηματοοικονομικά «αλφάριθμων» ενηλίκων ήταν 45%, στην Κύπρο 35%, και στις γειτονικές Βουλγαρία και Ρουμανία 35% και 22% αντιστοίχως. Τα υψηλότερα ποσοστά παγκοσμίως καταγράφονται, σύμφωνα με την εν λόγω έρευνα, σε Δανία, Νορβηγία και Σουηδία, με 71% των ενηλίκων να εμφανίζουν υψηλό βαθμό «χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού».

¹⁴ Standard&Poor's, σε συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα, το School of Business του Παν/μίου George Washington των ΗΠΑ και το Global Financial Literacy Excellence Center (GFLEC), στοιχεία 2015, https://gflec.org/wp-content/uploads/2015/11/3313-Finlit_Report_FINAL-5.11.16.pdf

¹⁵ Για την ακρίβεια, η μέτρηση αφορά τις ηλικίες 15+ ετών, όπως και οι αντίστοιχες έρευνες/μετρήσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας

v. Υψηλό κόστος βασικών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και δυσκολίες πρόσβασης σε κεφάλαια

Σύμφωνα με έρευνα της Παγκόσμιας Τράπεζας¹⁶, το κόστος των πληρωμών και λοιπών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Αλβανία ανέρχεται σε 1% του ΑΕΠ της χώρας, με το κόστος των συναλλαγών σε μετρητά να αποτελεί το 0,7% του ΑΕΠ ενώ αντίστοιχα 0,12% του ΑΕΠ το κόστος των «έγχαρτων» συναλλαγών. Βασικό εύρημα της ως άνω έρευνας το εξαιρετικά υψηλό κόστος ανά συναλλαγή για το μέσο Αλβανό, δεδομένων όχι μόνο των υψηλών προμηθειών που επιβάλλονται από τα εγχώρια τραπεζικά και λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα επί των συναλλαγών, αλλά και του σημαντικού «κόστους ευκαιρίας» που ενέχουν οι συναλλαγές με φυσική παρουσία (κόστος/χρόνος μετάβασης σε τράπεζα ή σημείο συναλλαγής/πληρωμής, αναμονή προς εξυπηρέτηση, καθυστερήσεις κλπ.), έναντι των συναλλαγών μέσω ψηφιακών «καναλιών».

Οι υψηλές προμήθειες αποτελούν βασική πηγή λειτουργικών εσόδων για τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα, συμβάλλοντας στη διατήρηση του κόστους των χρηματοπιστωτικών προϊόντων και συναλλαγών για καταναλωτές και επιχειρήσεις σε υψηλά επίπεδα, δυσχεραίνοντας την πρόσβαση σε κεφάλαια και επιβραδύνοντας την ανάπτυξη πιο ευέλικτων και προσιτών υπηρεσιών FinTech.

Παράλληλα, το διατραπεζικό σύστημα στην Αλβανία, όσο και στα Δυτ. Βαλκάνια γενικότερα, παραμένει περίπλοκο και κατακερματισμένο, συντείνοντας στην ελλιπή και αργή προσαρμογή στα διεθνή δεδομένα: χαρακτηριστικά, ενώ μεγάλο ποσοστό των δανείων που χορηγούνται στις χώρες της περιοχής είναι «ευρωπαϊκό» (πχ. >60% στην Αλβανία, >70% στη Σερβία¹⁷), η μεταφορά χρημάτων από και προς το εξωτερικό παραμένει πολύπλοκη, γραφειοκρατική και ακριβή. Με δεδομένη τη σημασία των εμβασμάτων που εισρέουν στις οικονομίες της ευρύτερης περιοχής από το εξωτερικό¹⁸, ενισχύοντας νοικοκυριά και επιχειρήσεις, καθώς και τον κεφαλαιώδη ρόλο των ξένων επενδύσεων, το υψηλό κόστος μεταφοράς κεφαλαίων διατραπεζικά και η πολυπλοκότητα των διαδικασιών αποτελούν κρίσιμο ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα μέσω σύγχρονων, προσιτών και εύχρηστων υπηρεσιών.

7. Νομοθετικό πλαίσιο FinTech στην Αλβανία

Κύρια αρμοδιότητα για τη ρύθμιση και εποπτεία του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού τομέα στην Αλβανία έχουν το Υπουργείο Οικονομικών&Οικονομίας και η Τράπεζα της Αλβανίας.

Ο πίνακας 7 απεικονίζει το σύνολο των νόμων, κανονισμών, οδηγιών και αποφάσεων που συναποτελούν το ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού τομέα στην Αλβανία¹⁹.

Σημειώνεται συναφώς ότι με το Ν.55/2020 “On Payment Services” η αλβανική Κυβέρνηση και η ΤτΑ ενσωμάτωσε στο εσωτερικό δίκαιο τη 2^η Οδηγία για τις Υπηρεσίες Πληρωμών (Payment Service Directive 2/PSD2) της ΕΕ, επιχειρώντας να διαμορφώσει συνθήκες «ανοιχτής τραπεζικής» στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα: υποχρέωσε, με ορίζοντα ολοκλήρωσης τον Ιούλιο του 2022, τα τραπεζικά ιδρύματα να δώσουν πρόσβαση στις τεχνικές υποδομές και να «ανοίξουν» τα APIs τους (Application Programming Interfaces σημεία διεπαφής με τα εσωτερικά συστήματα πληρωμών) στα αδειοδοτημένους από την ΤτΑ «ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος» (electronic money institutions), προκειμένου αυτά να αναπτύξουν και παρέχουν ανεμπόδιστα ηλεκτρονικές υπηρεσίες πληρωμών στους καταναλωτές²⁰. Παρά την πάροδο της

¹⁶ The Retail Payment Costs&Savings in Albania, 6/2018, βλ. παραπάνω

¹⁷ <file:///C:/Users/User/Downloads/wp1821.pdf>, www.econstor.eu/bitstream/10419/122137/1/827353979.pdf

¹⁸ 11,7% του ΑΕΠ για την Αλβανία κατά μ. ό. μεταξύ 2008-2019, σύμφωνα με στοιχεία της ΤτΑ και 9,7%/ΑΕΠ κατά μ. ό. για τις οικονομίες των χωρών της ευρύτερης περιοχής, στοιχεία από το Global Findex Database 2017/2018 της ΠΤ

¹⁹ Συνοπτικά το νομικό πλαίσιο παρατίθεται από την ΤτΑ και εδώ: www.bankofalbania.org/Payments/Legal_framework/

²⁰ Article 30 “Access to the accounts maintained with a bank”, §1 Payment institutions and electronic money institutions shall have the right to access the payment accounts services in banks, on an objective, non-discriminatory and proportionate basis. Such access shall be sufficiently extensive as to allow payment institutions to provide payment services in an unhindered and efficient manner.”

σχετικής προθεσμίας ωστόσο, τα περισσότερα εγχώρια τραπεζικά ιδρύματα δεν είχαν εναρμονιστεί εγκαίρως με τις επιταγές του νομικού πλαισίου, επικαλούμενα αφενός τις τεχνικές δυσκολίες του εγχειρήματος και θέματα κυβερνοασφάλειας, καθυστερώντας ταυτόχρονα βέβαια και το άνοιγμα στον ανταγωνισμό, επί ζημιά του τελικού χρήστη. Εν τέλει, η ΤτΑ παράτεινε την προθεσμία εναρμόνισης με τη σχετική οδηγία έως την 1^η Ιανουαρίου 2024.

Κριτική ασκείται στον ως άνω νόμο επίσης για τη μη αναγνώριση και την -ως εκ τούτου- αδυναμία δραστηριοποίησης, στην Αλβανία, των Εγκεκριμένων Παρόχων Υπηρεσιών Εμπιστοσύνης ή QTSP (Qualified Trust Service Providers), οι οποίοι λειτουργούν σύμφωνα με τα αυστηρά πρότυπα της ΕΕ και περιλαμβάνονται σε σχετική λίστα εταιρειών, προσφέροντας αξιόπιστες ψηφιακές υπηρεσίες «απομακρυσμένου» ελέγχου, ηλεκτρονικής πιστοποίησης προσωπικών στοιχείων, γνησίου υπογραφής κλπ. Χωρίς τη συνεργασία με εξειδικευμένους QTSPs ωστόσο, με τη φερεγγυότητα και την τεχνογνωσία που αυτοί προσφέρουν, η πιστοποίηση -τεχνικά και νομικά- της χρήσης ηλεκτρονικής υπογραφής σε έγγραφα και συμβόλαια, η δυνατότητα «απομακρυσμένου» (ήτοι πλήρως ψηφιοποιημένα, χωρίς φυσική παρουσία του πελάτη) ανοίγματος τραπεζικού λογαριασμούς και άλλες συναφείς ηλεκτρονικές υπηρεσίες δεν μπορούν να σχεδιαστούν και να διατεθούν με βάση τα διεθνή πρότυπα, καθυστερώντας την ψηφιοποίηση των διαδικασιών και την ανάπτυξη του FinTech εν γένει, ζημιώνοντας εν τέλει τον τελικό χρήστη/καταναλωτή.

Στην πιο πρόσφατη, ρυθμιστική απόφασή της “*On the activity and supervision of electronic money institutions*” από 21.12.2022, η οποία τίθεται σε ισχύ 1/3/2023, η ΤτΑ έθεσε το πλαίσιο κανόνων λειτουργίας των «ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος» (electronic money institutions) καθώς και των τραπεζών και υποκαταστημάτων ξένων τραπεζών που λειτουργούν στην Αλβανία, οι οποίοι εμπλέκονται στην έκδοση ή/και διαχείριση «ηλεκτρονικού χρήματος»²¹. Οι ειδικότερες προϋποθέσεις για την αδειοδότηση και λειτουργία των ιδρυμάτων αυτών είναι:

i. Εγγυημένο καταστατικό κεφάλαιο για τις υπό αδειοδότηση εταιρείες του χώρου, που κρίνεται επαρκές για την ασφαλή δραστηριοποίηση στο συγκεκριμένο τομέα. Πέραν του υποχρεωτικού 2% επί του μέσου υπερβάλλοντος ηλεκτρονικού χρήματος, κατ’ ελάχιστον, που προβλέπεται για τα ιδρύματα «έκδοσης» ηλεκτρονικού χρήματος, εισάγονται κλιμακωτά επίπεδα επιπρόσθετου εγγυημένου κεφαλαίου ανά φορέα, τα οποία εκκινούν από €20.000 και φτάνουν έως τις €375.000 ανάλογα με το είδος δραστηριότητας που ασκείται, ενώ η ΤτΑ δύναται να υποχρεώσει τα ιδρύματα σε 20% εγγυημένο κεφάλαιο λειτουργίας πλέον του καταστατικού κεφαλαίου, βάσει σχετικής εκτίμησης κινδύνου (risk assessment).

ii. Διαχείριση κινδύνου (risk management) που αφορά τη ρευστότητα του εκάστοτε φορέα, τη δανειοδότησή του, αλλά και το γενικό επιχειρηματικό ρίσκο, βάσει ενός αυστηρού πλαισίου εσωτερικού ελέγχου εγκεκριμένου από την ΤτΑ.

iii. Ειδική προστασία των υπό διαχείριση κεφαλαίων, που διασφαλίζει ότι **(α)** οι εισφορές των πελατών έναντι «έκδοσης» ηλεκτρονικού χρήματος και τα ποσά που προορίζονται για την πληρωμή υπηρεσιών θα διακρατούνται σε ανεξάρτητους μεταξύ τους λογαριασμούς και ξεχωριστά από κάθε άλλο λογαριασμό του φορέα που δεν αφορά τις ως άνω δραστηριότητες, και **(β)** τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος θα ασφαλιζονται έναντι επιχειρηματικού κινδύνου από ασφαλιστικές εταιρείες που δεν ανήκουν στο «μητρικό» ή σε κοινό επιχειρηματικό όμιλο.

---

²¹ Ο σχετικός ορισμός της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας: “Electronic money (e-money) is broadly defined as an electronic store of monetary value on a technical device that may be widely used for making payments to entities other than the e-money issuer. The device acts as a prepaid bearer instrument which does not necessarily involve bank accounts in transactions. E-money products can be hardware-based or software-based, depending on the technology used to store the monetary value.” www.ecb.europa.eu/stats/money_credit_banking/electronic_money/html/index.en.html

iv. **Αυστηρός λογιστικός και χρηματοοικονομικός έλεγχος** των δραστηριοτήτων του φορέα βάσει του τρέχοντος ρυθμιστικού πλαισίου, ενώ προβλέπεται ξεχωριστή λογιστική παρακολούθηση για κάθε είδους δραστηριότητα που ασκείται και δεν εμπίπτει στις «βασικές» του λειτουργίες, ήτοι στην «έκδοση» ηλεκτρονικού χρήματος και στις ηλεκτρονικές πληρωμές.

v. **Υποβολή χρηματοοικονομικής αναφοράς** στην ΤτΑ (α) κατά το πρώτο εξάμηνο του επομένου έτους από την έναρξη λειτουργίας του ιδρύματος, πέραν της (β) τακτικής ετήσιας έκθεσης και (γ) της τακτικής γνωμοδότησης του ορκωτού λογιστή, επί της χρηματοπιστωτικής και λογιστικής «εικόνας» κάθε ιδρύματος. Πέραν αυτών, οι φορείς είναι υποχρεωμένοι να αναφέρουν αμέσως στην ΤτΑ κάθε πιθανή υπέρβαση ή απόκλιση που καταγράφεται σε σχέση με τα όρια που έχουν τεθεί από το κανονιστικό πλαίσιο και να εφαρμόζουν άμεσα και κατά γράμμα τα μέτρα που ορίζονται από την Κεντρική Τράπεζα για την αποκατάσταση της λειτουργικής κανονικότητας.

Έως και το τέλος του 2022 είχαν αδειοδοτηθεί προς λειτουργία από την ΤτΑ εννέα (9) «ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος» (electronic money institutions), 6 εκ των οποίων εντός των τελευταίων 2 ετών.

Με τη ρυθμιστική απόφασή του "On in-depth customer authentication and common, open and secure communication standards" από 1/6/2022, το Εποπτικό Συμβούλιο της ΤτΑ έθεσε, επίσης, τις τεχνικές και νομικές προϋποθέσεις ασφαλούς αυθεντικοποίησης των πελατών από τις εταιρείες ηλεκτρονικών πληρωμών, σε εφαρμογή του N55/2020 και της PSD2 Οδηγίας της ΕΕ, καθώς και τις προδιαγραφές για τη δημιουργία ενός κοινού, ανοιχτού και ασφαλούς πλαισίου επικοινωνίας μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών ηλεκτρονικού χρήματος στην Αλβανία, προς όφελος των τελικών χρηστών.

Πίνακας 7

Ρυθμιστικό πλαίσιο χρηματοπιστωτικού τομέα στην Αλβανία

	Law/Regulation	Implemented	Link
1	Law 9917 "On Prevention of Money Laundering and Financing of Terrorism"	12/2021	https://fiu.gov.al/wp-content/uploads/2022/05/LAW-No-9917-19-05-2008-amended-120-2021.pdf
2	Law 112/2020 "For the Register of Beneficial Owners"	2020	https://fiu.gov.al/wp-content/uploads/2020/10/Ligji-Nr.112-2020.pdf
3	Law Nr. 55/2020 "On Payment Services"	11/2020	www.bankofalbania.org/Payments/Legal_framework/Document_Title_28306_1.html
4	Law No. 4/2020 "Automatic exchange of information on financial accounts"	2020	www.tatime.gov.al/c/6/455/shkembimi-automatik-i-informacionit
5	Law No. 87/2019 "For the invoice and circulation monitoring system"	2020	www.tatime.gov.al/c/6/452/fiskalizimi
6	Law No. 72/2019 "On International Forcing Measures In the Republic of Albania"	2019	https://fiu.gov.al/wp-content/uploads/2020/10/Ligji-Nr.72-2019-.pdf
7	Law No.2/2017 "On Cyber Security"	2017	https://cesk.gov.al/publicAnglisht_html/wp-content/uploads/2016/04/Ligji%20Per_Sigurine_Kibernetike_Nr_2_Date_26.1.2017.pdf
8	Law No. 9887/2008 "On protection of Personal Data"	2014	www.idp.al/wp-content/uploads/2019/10/LDP_english_version_amended_2014.pdf
9	Law 157/2013 "On measures on Combating the Financing of Terrorism"	2013	http://fiu.gov.al/wp-content/uploads/2019/07/Ligji-157-2013-ndryshuar-me-ligjin-Nr.32-2019.pdf
10	Law "On Payment System"	2013	www.bankofalbania.org/About_the_Bank/Legislation/Law_No_133_2013_dated_29_04_2013_On_Payment_System.html
11	Reg. "On licensing of activity by non-bank financial entities"	12/2021	www.bankofalbania.org/Rreth_Bankes/Legjislacioni/Rregullore_Nr_1_Per_licencimin_dhe_ushtimin_e_veprimtarise nga subjektet financiare.jobanka.html
12	Reg. 59/2021 "On the licensing of payment institutions and electronic money institutions and the registration of payment service providers"	1/2022	www.bankofalbania.org/Supervision/Regulatory_Framework/Acts_expected_to_enter_into_force/Document_Title_30416_1.html
13	Reg. 7/2022 "On the public register of	3/2022	www.bankofalbania.org/Supervision/Regulatory_Framework/Licensing_Regul

	payment service providers”		ations/Regulation 7 2022 On the public register of payment service providers.html
14	Reg. 57/2022 “For exercising the activity and supervision of electronic money institutions”	21/12/2022 (entry into force: 3/2023)	www.bankofalbania.org/Mbikeqyrja/Kuadri_Rregullativ_Mbikeqyres/Rregullor_e_te_mbikeqyries/Rregullore_57_2022_Per_ushtirimin_e_veprimtarise_dhe_mbikeqyrien_e_institucioneve_te_parase_elektronike.html
15	Reg. 59/2008 “On Transparency for banking and financial products and services”	12/2021	www.bankofalbania.org/Supervision/Regulatory_Framework/Supervision_regulations/Regulation_no_59_On_the_transparency_for_banking_and_financial_products_and_services.html
16	Reg. 67/2016 "On the minimum security requirements, in the premises where banking and financial activities are performed and for the transport of monetary values”	12/2021	www.bankofalbania.org/Supervision/Regulatory_Framework/Supervision_regulations/Regulation_no_67_On_minimum_security_requirements_regarding_premises_where_banking_and_financial_activities_are_conducted_and_transportation_of_monetary_values.html
17	Reg. 2/2013 "On risk management in the activity of non-bank financial institutions", integrated version”	3/2020	www.bankofalbania.org/Supervision/Regulatory_Framework/Supervision_regulations/Regulation_No_2_On_risk_management_in_the_activity_of_non-bank_financial_institutions.html
18	Reg. 44/2009 “On prevention of money laundering and terrorism financing”	1/2020	www.bankofalbania.org/Supervision/Regulatory_Framework/Supervision_regulations/Regulation_no_44_On_prevention_of_money_laundering_and_terrorism_financing.html
19	Reg. 3/2011 "On the operational risk management”	2/2011	www.bankofalbania.org/rc/doc/Regulation_On_the_operational_risk_management_6063_2_6167.pdf
20	Reg. 59/2022 “On the comparability of fees associated with payment accounts and for the payment account transfer service”	3/2023	www.bankofalbania.org/Mbikeqyrja/Kuadri_Rregullativ_Mbikeqyres/Akte_te_miratuaara_qe_priten_te_hyjine_ne_fuqi_2022/Rregullore_59_2022_Per_krahasueshmerine_e_tarifave_te_lidhura_me_llogarite_e_pagesave_dhe_per_sherbimin_e_transferimit_te_llogarive_te_pagesave.html
21	Reg. "On strong customer authentication and common and secure open standards of communication”	6/2022 (entry into force: 1/2024)	www.bankofalbania.org/Supervision/Regulatory_Framework/Acts_expected_to_enter_into_force/Document_Title_32053_1.html
22	Reg. 35/2020 "On the Functioning of the Clearing System of Small Value Payments”	12/2021	www.bankofalbania.org/Pagesat/Aktet_Ligjore/Akte_nenligjore/Rregullore_35_2020_Per_funksionimin_e_sistemit_te_klerimit_te_pagesave_me_vlere_te_vogel_AECH_version_i_integruar.html
23	Reg. “On the Structure and Use of the International Number of the Payment Account”	5/2022	www.bankofalbania.org/Pagesat/Aktet_Ligjore/Akte_nenligjore/Rregullore_26_2022_Per_miratimin_e_rregullores_Per_strukturen_dhe_perdorimin_e_numrit_nderkombetar_te_llogarise_se_pageses.html
24	Reg. "On the operation of the AIPS euro system for the settlement of domestic transfers for clients in euros”	12/2021	www.bankofalbania.org/Payments/Legal_framework/Legal_framework/Regulation_no_71_2021_On_the_functioning_of_the_AIPS_EURO_system_for_the_settlement_of_domestic_customer_transactions_in_Euro.html
25	Reg. 50/2021 "On Direct Debit”	10/2021	www.bankofalbania.org/Payments/Legal_framework/Legal_framework/Regulation_no_50_2021_On_direct_debit.html
26	Reg. 11/2008 “On electronic payment instruments”	3/2018	www.bankofalbania.org/Payments/Legal_framework/Legal_framework/Regulation_No_11_On_Electronic_Payment_Instruments.html
27	Methodology “For reporting payment instruments”	2014	www.bankofalbania.org/Pagesat/Statistika_te_sistemeve_te_pagesave/
28	Guideline “For the Reporting of Foreign Exchange Actions”	1/2022	www.bankofalbania.org/Rreth_Bankes/Legjislacioni/Aktet_nenligjore/Udhezimi_Per_Raportimin_e_Veprimeve_te_kembimeve_valutore_30578.html
29	Guideline “For Reporting & Receiving Methods & Procedures of Preventive Measures by Subjects of Law 9917”	2021	http://fiu.gov.al/wp-content/uploads/2019/05/Udhezimi_nr._28_date_31.12.2012.pdf
30	Decision of the Council of Ministers (on Data Protection)	N/A	https://www.idp.al/decisions/?lang=en
31	Instruction of the Commissioner of Data Protection	N/A	www.idp.al/instructions/?lang=en

8. Αλβανικές εταιρείες FinTech (2022)

Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται οι 38 εταιρείες από τον ευρύτερο χώρο του FinTech (πλην/πέραν των τραπεζών/χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων), οι οποίες ήταν ενεργές στην Αλβανία εντός του 2022²².

Αξίζει να σημειωθεί ότι και τα μεγάλα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας επιχειρούν πλέον να «διεμβολίσουν» τον ανταγωνισμό των πιο καινοτόμων εταιρειών του χώρου και να προσελκύσουν νέους πελάτες, αναπτύσσοντας δικές τους αυτόνομες ψηφιακές λύσεις. Χαρακτηριστικά, η μεγαλύτερη τράπεζα της Αλβανίας BKT, τουρκικών συμφερόντων, δημιούργησε πρόσφατα την BKT Pay, μια πλατφόρμα ηλεκτρονικού χρήματος και πληρωμών που θα λειτουργεί ανεξάρτητα από τη «μητρική» τράπεζα, «προικίζοντάς» την με αρχικό κεφάλαιο άνω του €1 εκατ. και τοποθετώντας επικεφαλής την Τουρκάλα Bilgen Aldan, καταξιωμένο στέλεχος από την εγχώρια αγορά και πρώην CEO της Albtelekom, φιλοδοξώντας να αποτελέσει την «αιχμή του δόρατος» της BKT στο περιβάλλον FinTech²³.

Βάσει του ισχύοντος νομικού πλαισίου, οι εταιρείες FinTech έχουν αδειοδοτηθεί κατά την περίοδο 2020-2022 και βάσει σχετικής αίτησης προς την Τράπεζα της Αλβανίας, ως «φορείς ηλεκτρονικού χρήματος» (electronic money institutions)²⁴, δίνοντας την εντύπωση ότι βρίσκονται στην αγορά για καιρό. Ωστόσο, πρόκειται στην πλειοψηφία τους για μικρές εταιρείες, σε εμβρυακό στάδιο ανάπτυξης.

Επισημαίνεται ότι η κατανομή των εταιρειών τους στις κάτωθι 7 βασικές κατηγορίες είναι ενδεικτική, δεδομένου ότι σε πολλές περιπτώσεις οι εταιρείες προσφέρουν υπηρεσίες που “επικαλύπτουν” διαφορετικές κατηγορίες (πχ e-money και transfers, lending και financing κοκ.).

Πίνακας 7
Εταιρείες στον ευρύτερο τομέα FinTech στην Αλβανία
(2022)

E-money	Transfers	Lending	Leasing	Financing	Agro-Financing	Factoring
EasyPay https://easypay.al	Mpay www.mpay.al/	Mogo www.mogo.al	Raiffeisen Leasing www.raiffeisen.al/en	Tranzit Finance www.tranzit.com.al	Agro Partner www.agropartner.al	OmniFactor https://fabinvest.al
Pago https://pago.al	Raea www.raeafinancialservices.com	Ai Lend https://ailend.io/en/home	Tirana Factoring&Leasing https://tfl.al	Kastrati Financial Services https://kastratigroup.al/content/financial-services	Agro&Social Fund https://asf.al/en	Tirana Capital Trade http://tiranacapitaltrade.com
Upay https://upay.al		Platinum Investment www.platiniuminvestme nt.com	Antigone Financial Enterprise www.ereja.al	Albanian Financial Institution https://afinstitution.co m		
PaySera www.paysera.al		Final www.fin.al/web	LandesLease https://landeslease-al.com/en	Crimson Finance Fund https://cffa.al/en		
Pok https://pokpay.io		Capital Invest Albania www.capitalinvest.com.al	Porsche Leasing Albania www.porscheleasing.al			
Ereja https://ereja.al/en		AK Invest Albania www.ak-invest.com	Albania Leasing www.albanialeasing.com			
Posta Shqiptare www.postashqiptare.al		AgroKredit www.agrokredit.al				
Soft&Solution https://softsolution.al/en		iutecredit Albania https://iutecredit.al				
		Kredia JUAJ https://krediajuai.eu				
		Fondi Besa https://fondibesa.com				

²² Στοιχεία από Οφίσινα Innovation Space Tirana και ίδια έρευνα Γραφείου ΟΕΥ Τιράνων

²³ σημειώνεται ότι η BKT Pay δεν έχει αδειοδοτηθεί -ακόμη- από την Ττα

²⁴ βλ. κατάλογο αδειοδοτημένων «μη-τραπεζικών χρηματοπιστωτικών φορέων» από Ττα υπό www.bankofalbania.org/Supervision/Licensed_institutions/Non-bank_financial_institutions/

		MCA www.mca.al				
		Kredo www.kredo.al				
		NOA https://noafin.al/eng				

Πηγή: Oficina Innovation Space Tirana και ίδια έρευνα Γραφείου OEY Τιράνων

9. Δομές υποστήριξης και ανάπτυξης του FinTech στην Αλβανία

Δεδομένων των περιορισμών που εμφανίζει ο ευρύτερος χρηματοπιστωτικός τομέας στην Αλβανία και της «ανωριμότητας» του χώρου FinTech ειδικότερα, δεν υπάρχει στην Αλβανία «δίκτυο» φορέων ή δομών, είτε δημοσίου, είτε ιδιωτικού συμφέροντος, που να στοχεύει συστηματικά στην υποστήριξη, («επώαση», «επιτάχυνση», χρηματοδότηση κλπ.) ειδικώς των καινοτόμων εταιρειών FinTech.

Το μοναδικό εξειδικευμένο ετήσιο πρόγραμμα για την υποστήριξη εταιρειών του χώρου και την ανάπτυξη εφαρμογών/υπηρεσιών Fintech που λειτουργεί στην Αλβανία είναι το **FinTech Elevator Lab** της αυστριακών συμφερόντων τράπεζας Raiffeisen Bank. Το Elevator Lab «τρέχει» ετησίως από το 2017 σε σειρά χωρών της Κεντρικής και ΝΑ Ευρώπης, όπου η Raiffeisen Bank έχει παρουσία, μεταξύ αυτών από την αρχή και στην Αλβανία. Το **FinTech Elevator Lab** της Raiffeisen στην Αλβανία διεξάγεται συνήθως κατά το 4^ο τρίμηνο του έτους, και το 2023 αναμένεται αντίστοιχα να «τρέξει» στην περίοδο Οκτωβρίου-Νοεμβρίου (περισσότερες πληροφορίες εδώ: www.raiffeisen.al/en/about/pages/elevator-lab-program).

Μεταξύ των οργανισμών και πρωτοβουλιών που υποστηρίζουν την ανάπτυξη της καινοτομίας και των νεοφυών επιχειρήσεων στην Αλβανία, τη σημαντικότερη παρουσία στο χώρο του FinTech επιδεικνύει ο επιταχυντής **Oficina** (<https://oficina.al/>), ο οποίος έχει κάνει και μία (άτυπη) καταγραφή των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο χώρο²⁵, ενώ FinTech startups έχουν «εκκολαφθεί» και στους συνεργατικούς χώρους **Protik** (www.protik.org/) και **Coolab** (<https://coolab.al/>) της πρωτεύουσας. Οι σημαντικότερες εταιρείες FinTech στην Αλβανία, ωστόσο, όπως: η **EasyPay**, η πιο παλαιότερη και πιο επιτυχημένη υπηρεσία ηλεκτρονικών πληρωμών, ευρύτερα γνωστή στα Δυτ. Βαλκάνια, το ψηφιακό πορτοφόλι **Upay**, “spin-out” της εδραιωμένης **UFT** (Union Financiar Tiranë) που αποτελεί από το 1995 αποκλειστικό αντιπρόσωπο της αμερικανικής πολυεθνικής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών Western Union στην Αλβανία, η **PaySera**, αλβανικός «βραχίονας» της ομώνυμης λιθουανικής εταιρείας ηλεκτρονικών πληρωμών, η πλατφόρμα ηλεκτρονικών πληρωμών **Pago** της ταχέως αναπτυσσόμενης αλβανικής FinTech **Rubicon** και πολλές άλλες, έχουν ιδρυθεί και αναπτυχθεί αυτόνομα, χωρίς εκκόλαψη ή επιτάχυνση από φορέα που υποστηρίζει την καινοτομία και τις startup στην Αλβανία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το σχεδόν το σύνολο της δραστηριότητας που αφορά στην ανάπτυξη του FinTech στην Αλβανία εδράζεται αποκλειστικά στην περιοχή των Τιράνων, χωρίς καμία αξιοσημείωτη συμμετοχή ή πρωτοβουλία να καταγράφεται στην υπόλοιπη χώρα. Από πλευράς μας σημειώνονται, ωστόσο, οι περιφερειακές δομές υποστήριξης της καινοτομίας και τεχνολογίας, το **Argjiro Innovation Hub** στο Αργυρόκαστρο (<https://argjiro-innovationhub.eu/>) και το **Korca Innovation and Technology Hub** (<https://korcahub.net/>) στην Κορυτσά, ως δύο «γενικού τύπου» πρωτοβουλίες εκτός Τιράνων που επικεντρώνονται στην εκκόλαψη και επιτάχυνση νεοφυών επιχειρήσεων καθώς και στην εκπαίδευση των νέων σε σύγχρονες και αναδυόμενες τεχνολογίες (προγραμματισμός, design, ψηφιακό μάρκετινγκ κλπ.).

Τέλος, δεν καταγράφονται στην Αλβανία θεσμοθετημένα (τακτικά επαναλαμβανόμενα) συνέδρια, ημερίδες, εργαστήρια κλπ. που αφορούν ειδικώς το FinTech. Στις 16 Νοεμβρίου 2022 έλαβε χώρα στα Τίρανα το μοναδικό (έως τη στιγμή σύνταξης της έρευνας) εξειδικευμένο συνέδριο για το FinTech στην Αλβανία, με την επωνυμία **Tirana Fintech Hive** (TFH, λεπτομέρειες εδώ <https://albaniafintech.com/>), με

²⁵ βλ. πίνακα 7

σημαντικούς ομιλητές από τον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό τομέα της Αλβανίας και το FinTech ειδικότερα. Ως κύριος διοργανωτής του TFH αναφέρεται η εταιρεία Elmangos Connect²⁶ και ως συνδιοργανωτής το Canadian Institute of Technology (CIT), ιδιωτικό πανεπιστήμιο με έδρα τα Τίρανα - σύμφωνα με την ιστοσελίδα του διοργανωτή, το συνέδριο πρόκειται να διοργανωθεί εκ νέου στα Τίρανα εντός του 2023, χωρίς ωστόσο ειδικότερες λεπτομέρειες.

Στην πλατφόρμα **Albania Tech** (<https://albaniatech.org/>), η οποία δημιουργήθηκε το 2021 με τη συμβολή των κυριότερων «παιχτών» του αλβανικού οικοσυστήματος καινοτομίας/τεχνολογίας και χρηματοδότηση από την ΕΕ (EU for Innovation) και τη γερμανική και σουηδική ΥΔΑΣ, με στόχο την παροχή πληροφοριών για τα εγχώρια startup και την προβολή του αλβανικού οικοσυστήματος με συνεκτικό και συστηματικό τρόπο, καταγράφονται όλοι οι φορείς και οι πρωτοβουλίες: θερμοκοιτίδες και επιταχυντές (incubators-accelerators), ακαδημαϊκά/εκπαιδευτικά προγράμματα, εταιρικές πρωτοβουλίες, συνεργατικοί χώροι (co-working spaces), επενδυτικά σχήματα, εκδηλώσεις με επίκεντρο την καινοτομία, κλαδικά MME κ. ά. Μια ενδεικτική «χαρτογράφηση» του ευρύτερου χώρου της καινοτομίας και της τεχνολογικής, νεοφυούς επιχειρηματικότητας στην Αλβανία, στην πλατφόρμα **Albania Tech**, μπορεί να ανευρεθεί εδώ: <https://albaniatech.org/ecosystem-maps/>.

10. Ευκαιρίες και προοπτικές για την ανάπτυξη του FinTech στην Αλβανία

Όπως έχει καταστεί προφανές, ο τομέας του FinTech στην Αλβανία δεν έχει γνωρίσει ανάπτυξη αντίστοιχη άλλων χωρών: ο εγχώριος χρηματοπιστωτικός τομέας κυριαρχείται από τις τράπεζες, τα προσφερόμενα τραπεζικά προϊόντα είναι “κλασσικού” τύπου, ακριβά και μη καινοτόμα, η αγορά FinTech είναι σε πρώιμο στάδιο ανάπτυξης και οι επενδύσεις στις τεχνολογικές εταιρείες του χώρου χαμηλές. Την ίδια στιγμή, το ρευστό εξακολουθεί να είναι το κυρίαρχο μέσω πληρωμών και μεταβιβάσεων.

Βέβαια, η υστέρηση αυτή δημιουργεί σημαντικές ευκαιρίες, δεδομένου ότι η αλβανική οικονομία βρίσκεται σταθερά σε τροχιά ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια, παρά τις σοβαρές προκλήσεις που είχε να αντιμετωπίσει (σεισμός Νοεμβρίου 2019, πανδημία 2020/21 και κρίση τιμών/ενέργειας 2022/23), “κλείνοντας” σταδιακά το χάσμα προς τις περισσότερο ανεπτυγμένες, οικονομικά, κοινωνικά, τεχνολογικά κλπ. χώρες.

Οι ευκαιρίες και προοπτικές ανάπτυξης του αλβανικού FinTech «οικοσυστήματος» ανάγονται στις εξής βασικές διαπιστώσεις:

- **Υποεξυπηρετούμενη αγορά:** Η σχετικά χαμηλή διείσδυση καινοτόμων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην εγχώρια αγορά δημιουργεί σημαντικές ευκαιρίες για τις εταιρείες FinTech να προσεγγίσουν μια μεγάλη και μη επαρκώς εξυπηρετούμενη πελατειακή βάση.
- **Υποστήριξη από το κράτος-Ψηφιακός μετασχηματισμός:** Η αλβανική Κυβέρνηση προωθεί την περαιτέρω διείσδυση του FinTech στη χώρα, αναγνωρίζοντας τις δυνατότητές του να επιταχύνει την οικονομική ανάπτυξη και τη χρηματοπιστωτική ένταξη, δημιουργώντας ένα ευνοϊκότερο πλαίσιο κανονισμών και διαθέτοντας πόρους για τη στήριξη του τομέα. Ταυτόχρονα, προωθεί τον ψηφιακό μετασχηματισμό και τη μετάβαση σε μία ψηφιακή οικονομία, η οποία δημιουργεί ένα ευνοϊκότερο περιβάλλον για τη δραστηριοποίηση των εταιρειών FinTech.
- **Αυξανόμενη ζήτηση:** Η αυξανόμενη ζήτηση για ψηφιακές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, η οποία καθοδηγείται από έναν ηλικιακά νέο και τεχνολογικά όλο και περισσότερο καταρτισμένο πληθυσμό, αποτελεί σημαντική ευκαιρία για τις εταιρείες FinTech.

Σύμφωνα με την προαναφερθείσα έρευνα πεδίου της Παγκόσμιας Τράπεζας (2018), η οποία διεξήχθη σε συνεργασία με την ΤτΑ²⁷, η αλβανική οικονομία μπορεί να εξοικονομήσει έως και 0,9% του ΑΕΠ της εάν

²⁶ μέλος του Elmangos Ventures (www.elmangos.com/), με έδρα σε Λονδίνο, Τίρανα και Κωνσταντινούπολη, σύμφωνα με την οικεία ιστοσελίδα

²⁷ *The Retail Payment Costs&Savings in Albania*, 6/2018, <https://documents1.worldbank.org/curated/en/318231529480715381/pdf/19-6->

έστω οι μισές «έγχαρτες» συναλλαγές αντικατασταθούν με ηλεκτρονικές. Ειδικότερα, η καταβολή έστω και του 50% των συντάξεων ηλεκτρονικά, έναντι αυτοπρόσωπης παρουσίας, θα εξοικονομούσε \$3,3 εκατ. για τους ίδιους τους συνταξιούχους, \$3 εκατ. για τα ασφαλιστικά ταμεία και \$4,3 εκατ. για τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμής. Αντίστοιχα, η αντικατάσταση των μισών δια ζώσης πληρωμών λογαριασμών ΔΕΚΟ/συναφών υπηρεσιών (τηλεφωνία, τηλεόραση κλπ.) με ηλεκτρονικές χρεώσεις θα εξοικονομούσε στους καταναλωτές περί τα \$6,5 εκατ., στις επιχειρήσεις \$8,2 εκατ. και στις εταιρείες πληρωμών \$15,5 εκατ.²⁸.

Όσον αφορά τις προοπτικές ανάπτυξης, το FinTech στην Αλβανία έχει τη δυνατότητα να επιφέρει διάφορα οφέλη, όπως:

- **Χρηματοοικονομική ένταξη:** Η ανάπτυξη του FinTech μπορεί να επιταχύνει τη χρηματοπιστωτική ένταξη (financial “onboarding”) του «μη ενεργού» πληθυσμού, όχι μόνο ως προς τη χρήση εξελιγμένων υπηρεσιών εργαλείων, αλλά και σε σχέση με απλά τραπεζικά προϊόντα (κατοχή λογαριασμού, πιστωτικών καρτών κλπ.).
- **Αυξημένη αποδοτικότητα:** Η χρήση της τεχνολογίας μπορεί να επιφέρει μείωση του χρηματοπιστωτικού κόστους, αυξάνοντας την ευκολία χρήσης, την αποτελεσματικότητα και την ταχύτητα διεκπεραίωσης προϊόντων και διαδικασιών, καθιστώντας έτσι τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες συνολικά πιο προσιτές για τους πελάτες.
- **Δημιουργία θέσεων εργασίας:** Η ανάπτυξη του FinTech αναμένεται να δημιουργήσει ευκαιρίες απασχόλησης στους τομείς των χρηματοοικονομικών και της τεχνολογίας στην Αλβανία.
- **Βελτίωση της οικονομικής ανάπτυξης:** Μέσω του FinTech επιταχύνεται η οικονομική ανάπτυξη καθώς οι βελτιωμένες επιδόσεις στο χρηματοπιστωτικό τομέα ενισχύουν την ανάπτυξη συναφών δραστηριοτήτων, όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο, οι μικρές επιχειρήσεις, ο αγροδιατροφικός τομέας κ.ά.

Συνολικά, το FinTech στην Αλβανία παρουσιάζει μια σειρά από ευκαιρίες και προοπτικές τόσο στο βραχυπρόθεσμο, όσο και στο μεσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Με τη σταθερή κυβερνητική υποστήριξη και την αλματώδη ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας, το FinTech έχει τη δυνατότητα να αποφέρει σημαντικά οφέλη στη χώρα.

Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί επίσης, ότι η επίσημη έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων για την εισδοχή της Αλβανίας στην ΕΕ στις 18/7/2022, θα επιταχύνει έτι περαιτέρω τη σύγκλιση της αλβανικής οικονομίας προς τα κοινά ευρωπαϊκά standards και, εξ αντικειμένου, την προσαρμογή του εγχώριου τραπεζικού συστήματος στο ευρωπαϊκό χρηματοοικονομικό acquis, δημιουργώντας ευκαιρίες στο μεσοπρόθεσμο ορίζοντα

Στο τρέχον πολυσύνθετο προ-ενταξιακό πρόγραμμα χρηματοδοτήσεων **IPA III (Instrument for Pre-Accession Assistance)** της ΕΕ για τα Δυτ. Βαλκάνια (αφορά τις χώρες των Δυτ. Βαλκανίων και την Τουρκία), συνολικού ύψους €14,2 δις, για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, και ειδικά υπό τον Άξονα 4 «Ανταγωνιστικότητα και Συμπεριληπτική Ανάπτυξη» (*Window 4: Competitiveness and Inclusive Growth*) εντάσσονται σημαντικά κονδύλια για προγράμματα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της ιδιωτικής οικονομίας που αφορούν το σύνολο των χωρών της περιοχής.

Ειδικότερα, η Θεματική Προτεραιότητα 2 “*Private sector development, trade, research and innovation*”, εντός του Άξονα 4, προβλέπει τη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων που στοχεύουν στη στήριξη νεοφυών και καινοτόμων επιχειρήσεων, την ενίσχυση της έρευνας&ανάπτυξης, την αύξηση της

ενσωμάτωσης τεχνολογιών σε προϊόντα και υπηρεσίες, όπου θα υπάρξουν σημαντικές χρηματοδοτικές ευκαιρίες και για τομέα FinTech στην Αλβανία²⁹.

Σύμφωνα με στοιχεία του αρμόδιου αλβανικού Γραφείου διαχείρισης του IPA III³⁰, το 2021 προβλεπόταν από το πρόγραμμα για την Αλβανία κονδύλια ύψους €10 εκατ. μέσω του *EU for Innovation* (2^η φάση υφιστάμενου προγράμματος από την προηγούμενη χρηματοδοτική περίοδο), εντός του Άξονα 4, καθώς και €30,9 εκατ. μέσω του συναφούς *EU for Circular Economy* (Άξονας 3: *Green Agenda and Sustainable Connectivity*). Η συνολική προβλεπόμενη χρηματοδοτική βοήθεια από την ΕΕ για την Αλβανία το 2021 ανήρχετο σε €64,9 εκατ.

Το 2022 αντίθετα, δεν υπήρχε πρόβλεψη χρηματοδοτήσεων με στόχευση ειδικά στην ενίσχυση της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων εταιρειών, στο πλαίσιο του IPA III. Κονδύλια ύψους €5 εκατ. δεσμεύονταν για το πρόγραμμα *EU for Youth*, εντός του Άξονα 4, η δε συνολική Ευρωπαϊκή βοήθεια προς την Αλβανία για το 2022 ανήρχετο σε €82,6 εκατ. Τέλος, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία από αλβανικής πλευράς, το σύνολο της χρηματοδοτικής ενίσχυσης της ΕΕ προς την Αλβανία για το 2023, ύψους €80 εκατ., εντάσσεται στον Άξονα 3: *Green Agenda and Sustainable Connectivity*, με στόχο την καταπολέμηση των επιπτώσεων της τρέχουσας ενεργειακής κρίσης.

Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η έναρξη της τρέχουσας χρηματοδοτικής περιόδου του IPA III, την 1/1/2021, έχει καθυστερήσει σημαντικά, τόσο από πλευράς ΕΕ, όσο και από πλευράς των ληπτριών χωρών: σύμφωνα με στοιχεία από το ως άνω αρμόδιο αλβανικό Γραφείο, το IPA III έχει τεθεί μεν επίσημα σε ισχύ στην αρχή του 2021, η σύνταξη και δημοσίευση των προκηρύξεων ωστόσο και η έναρξη των προγραμμάτων έχει καθυστερήσει χαρακτηριστικά και οι χρηματοδοτικές ροές μέχρι και το τέλος του 2022 ήταν εξαιρετικά χαμηλές, καθιστώντας εν τούτοις πράγμασι το IPA III «οπισθοβαρές». Ενδεικτικά, χάριν σύγκρισης, κατά την προηγούμενη χρηματοδοτική περίοδο (IPA II/2014-2020) και σύμφωνα με τα επίσημα αλβανικά στοιχεία, το ύψος της ευρωπαϊκής οικονομικής βοήθειας προς την Αλβανία (*committed funding*) ανήλθε σε: 2014: €66,75 εκατ., 2015: €89,9 εκατ., 2016: €64,94 εκατ., 2017: €61,2 εκατ., 2018: €94,1 εκατ., 2019: €70,65 εκατ. και 2020: €103 εκατ.³¹.

Υπό το φως των ανωτέρω διαπιστώσεων, και ειδικά όσον αφορά την Ελλάδα, δεδομένης της γεωγραφικής και πολιτισμικής εγγύτητας, αλλά και των στενών οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών, τονίζονται από πλευράς μας οι ευκαιρίες που αναδύονται:

α. Στη μεταφορά τεχνογνωσίας στο χρηματοοικονομικό τομέα και ειδικά στο FinTech από Ελλάδα προς Αλβανία. Αυτό αφορά τόσο το επίπεδο των επιχειρήσεων, πχ. τραπεζικά ιδρύματα, ηλεκτρονικά πορτοφόλια, πλατφόρμες πληρωμών κλπ., όσο και τις δημόσιες και ιδιωτικές υποστηρικτικές δομές, μ.ά. πανεπιστημιακά ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα, επιχειρηματικά εκκολαπτήρια και επιταχυντές, διαγωνισμοί καινοτομίας/επιχειρηματικών σχεδίων με διεθνή στόχευση κλπ.

β. Στη δημιουργία μεικτών επιχειρηματικών σχημάτων (joint ventures) μεταξύ ελληνικών και αλβανικών εταιρειών FinTech, τόσο γνωστών και επιτυχημένων, όσο και αναδυόμενων, για την ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών και τεχνολογικών λύσεων που στοχεύουν στην ευρύτερη περιοχή των Δυτ. Βαλκανίων, μια αγορά 17 εκατ. και πλέον.

Τόσο στο πλαίσιο του προενταξιακού χρηματοδοτικού μηχανισμού IPA II (προγραμματική περίοδος 2014-2020), όσο και στο τρέχον IPA III, προβλέπονται σημαντικά κεφάλαια για τη διασυνοριακή

²⁹ *In the same vein, the IPA III beneficiaries should use the EU's digital strategy as the guiding principle for a human-centric digital transformation of their economies and societies. This will make them better positioned to integrate into the EU's higher added-value supply chains and, in the future, join a rapidly evolving EU digital single market*, IPA III Introduction, σελ. 6

³⁰ Λειτουργεί εντός του Πρωθυπουργικού Γραφείου

³¹ Αντίστοιχα, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της ΕΕ (https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/overview-instrument-pre-accession-assistance/albania-financial-assistance-under-ipa_en), μεταξύ 2014-2020 (IPA II) η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση προς την Αλβανία ανήλθε σε €639.5 εκατ. (indicative funding allocation)

συνεργασία μεταξύ Ελλάδος και Αλβανίας, στο πλαίσιο των προγραμμάτων Interreg, όπου στόχευση των χρηματοδοτήσεων είναι πάντα και η αναθέρμανση της οικονομικής δραστηριότητας στις όμορες γεωγραφικά περιοχές. Οι άξονες προτεραιότητας στο IPA II ήταν αφενός η ανάπτυξη του τουρισμού στις διασυνοριακές περιοχές, μέσω προγραμμάτων διατήρησης και ανάδειξης της κοινής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς (Άξονας 2.1), αφετέρου η στήριξη της βιωσιμότητας των τοπικών επιχειρήσεων με προγράμματα που βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητά τους και τη διασυνοριακή συνεργασία (Άξονας 2.2). Το διασυνοριακό πρόγραμμα Ελλάδος-Αλβανίας “(Interreg VI-A) IPA Greece-Albania” έχει εγκριθεί με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από 29.11.2022, συνολικού προϋπολογισμού €26,65 εκατ. και μ. ό. προβλεπόμενων εκταμιεύσεων €4,4 εκατ. κατ’ έτος³².

Πληροφορίες για τα προγράμματα Interreg της Αλβανίας μπορούν να ανευρεθούν εδώ <https://interreg.eu/country/albania/> και για τα Ελληνοαλβανικά προγράμματα εδώ <https://interreg.eu/programme/interreg-greece-albania/> και εδώ <https://greece-albania.eu/>, καθώς και απευθείας από την Κοινή Γραμματεία και Διαχειριστική Αρχή των διασυνοριακών προγραμμάτων Ελλάδας-Αλβανίας, η οποία εδρεύει στη Θεσ/νίκη³³.

Σημειώνουμε επίσης ότι ακόμη και μόνο τα τραπεζικά εμβάσματα τα οποία διακινούνται μεταξύ των 2 χωρών, κατά κύριο λόγο χρήματα Αλβανών/αλβανικής καταγωγής μεταναστών που διαβιούν και εργάζονται στη χώρα μας προς τις οικογένειές τους στην Αλβανία, ανέρχονται ετησίως σε αρκετά εκατομμύρια Ευρώ. Σύμφωνα με στοιχεία της Τραπεζής της Ελλάδος, κεφάλαια ύψος €218 εκατ. μεταφέρθηκαν από Ελλάδα προς Αλβανία το 2021, με το ύψος των εμβασμάτων το 2020 να ανέρχεται σε €162 εκατ. και σε €191 εκατ. το 2019, σημαντικά χαμηλότερα βέβαια των ιστορικών υψηλών στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας (έτος-ρεκόρ 2010: €514 εκατ. -βλ. παρακάτω πίνακα). Σύμφωνα με τα στοιχεία η Αλβανία κατατάσσεται πλέον -για πρώτη φορά- στη 2^η θέση του σχετικού πίνακα της ΤτΕ, μετά το Πακιστάν (ύψος εμβασμάτων 2021: €249 εκατ.), ενώ στην 3^η θέση βρέθηκε η Γεωργία (€171 εκατ.) και 4^ο το Μπαγκλαντές (€93 εκατ.), με τις Φιλιππίνες να συμπληρώνουν την πρώτη 5άδα (€62 εκατ.).

Ο πίνακας 8 παρακολουθεί το ύψος των εμβασμάτων από Ελλάδα προς Αλβανία κατά την τελευταία 20ετία (συγκριτικά παρατίθενται στοιχεία των πρώτων 5 χωρών κατά ύψος εμβασμάτων 2021):

Πίνακας 8
Εμβάσματα από Ελλάδα προς εξωτερικό – πρώτες 5 χώρες
(ποσά σε εκατ. €, βάσει 2021)

Μεταναστευτικά εμβάσματα	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Αλβανία	11	9	29	241	248	346	390	340	514	405	283	217	222	191	115	155	161	191	162	218
Πακιστάν	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	5	11	17	87	133	249
Γεωργία	0	0	0	0	0	0	48	96	103	118	116	145	134	68	51	64	121	179	233	171
Μπαγκλαντές	0	0	0	0	0	0	0	2	4	3	2	1	9	11	7	20	26	72	71	93
Φιλιππίνες	0	0	0	0	1	7	29	45	39	48	26	20	23	17	13	19	16	48	50	62

Πηγή: ΤτΕ, Ισοζύγιο Δευτερογενών Εισοδημάτων, Μεταναστευτικά Εμβάσματα ανά Χώρα Προορισμού (www.bankofgreece.gr/statistika/ekswterikostomeas/isozygio-plhrwmwn/isozygio-deyterogenwn-eisodhmatwn)

³² C(2022) 8883 final/29.11.2022, “(Interreg VI-A) IPA Greece-Albania”
Financial appropriations by year (in EUR)

Fund	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
IPA III CBC	0	4 511 353	4 609 044	4 676 779	4 761 599	4 005 520	4 085 705	26 650 000
Total	0	4 511 353	4 609 044	4 676 779	4 761 599	4 005 520	4 085 705	26 650 000

³³ Joint Secretariat Interreg IPA Cross-Border Cooperation Program “Greece-Albania 2014-2020”, Leof. Georgikis Scholis 65, 57001 Thessaloniki, Greece, its_gral@mou.gr, +302310469680 | Managing Authority of European Territorial Cooperation Programs, interreg@mou.gr, +302310469600

Σύμφωνα μάλιστα με στοιχεία της Eurostat, η Αλβανία είναι 4^η χώρα στον κόσμο σε αναλογία εισερχόμενων εμβασμάτων ως ποσοστό του εθνικού προϊόντος, υποδεχόμενη το 2021 κεφάλαια ύψους €1,45 δις ή 9,4% του ΑΕΠ, υπολειπόμενη του Κοσόβου (18% του ΑΕΠ), του Μαυροβουνίου (13,5% του ΑΕΠ) και της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης (10,5% του ΑΕΠ), με πρώτη χώρα προέλευσης -πλέον- τη Μ. Βρετανία και δεύτερη την Ιταλία. Κατά το ίδιο έτος μεταφέρθηκαν από την Αλβανία στο εξωτερικό κεφάλαια ύψους €119 εκατ. Εν ολίγοις, για το 2021 η Αλβανία αποτέλεσε προορισμό ή πηγή κεφαλαίων συνολικού ύψους άνω των €1,47 δις, τα οποία εμβάστηκαν κατά κύριο λόγο μέσω τραπεζών και «παραδοσιακών» καναλιών μεταφοράς.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΤτΑ μάλιστα, κατά την περίοδο 2008-2019 το αλβανικό ΑΕΠ στηρίχθηκε σε ποσοστό 11,7% κατά μέσο όρο στις μεταβιβάσεις Αλβανών μεταναστών, με το 23-26% των αλβανικών νοικοκυριών να λαμβάνουν κατά μ. ό. ποσά μεταξύ €1.897 και €2.018 το χρόνο από το εξωτερικό³⁴.

Στην ίδια κατεύθυνση, βάσει στοιχείων της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank Global Findex Database 2021³⁵), τα εμβάσματα από το εξωτερικό αντιστοιχούν κατά μέσο όρο στο 9,7% του ΑΕΠ των χωρών των Δυτ. Βαλκανίων, αποτελώντας μία αξιοσημείωτη -και σε μεγάλο βαθμό «αναξιοποίητη», από άποψη FinTech- «δεξαμενή» διακινούμενων κεφαλαίων προς τις χώρες της περιοχής. -/-

---

³⁴ *Albanian Household Wealth Survey* (Dushku, 2019) στο *Remittances and their impact on poverty: the case of Albania 2019*, E. Dushku/ A. Frasheri, 63rd World Statistics Congress -Central Banks as producers of official statistics, 12/7/2021

³⁵ *The Global Findex Database 2021*, www.worldbank.org/en/publication/globalindex/Data

Παράρτημα 1 - Χρήσιμες Ιστοσελίδες και Πηγές

Τράπεζα της Αλβανίας www.bankofalbania.org/home

Albania Tech <https://albaniatech.org/> (<https://albaniatech.org/ecosystem-maps>)

Coolab <https://coolab.al/>

Protik www.protik.org/

Oficina <https://oficina.al/>

Argjiro Innovation Hub <https://argjiro-innovationhub.eu/> (Αργυρόκαστρο)

Korca Innovation and Technology Hub <https://korcahub.net/> (Κορυτσά)

FinTech Elevator Lab (Raiffeisen Bank) www.raiffeisen.al/en/about/pages/elevator-lab-program

Tirana Fintech Hive (TFH) <https://albaniafintech.com/>

EU Financial Assistance under IPA – Albania <https://tinyurl.com/2vr7y3x7>

EU Interreg Albania under IPA <https://interreg.eu/country/albania/>

EU “Interreg VI-A IPA Greece-Albania” <https://interreg.eu/programme/interreg-greece-albania/>,
<https://greece-albania.eu/>

The Global Findex Database 2021 www.worldbank.org/en/publication/globalfindex/Data

World Bank Group, IMF Financial Access Survey <https://data.worldbank.org/indicator/FB.CBK.BRCH.P5>

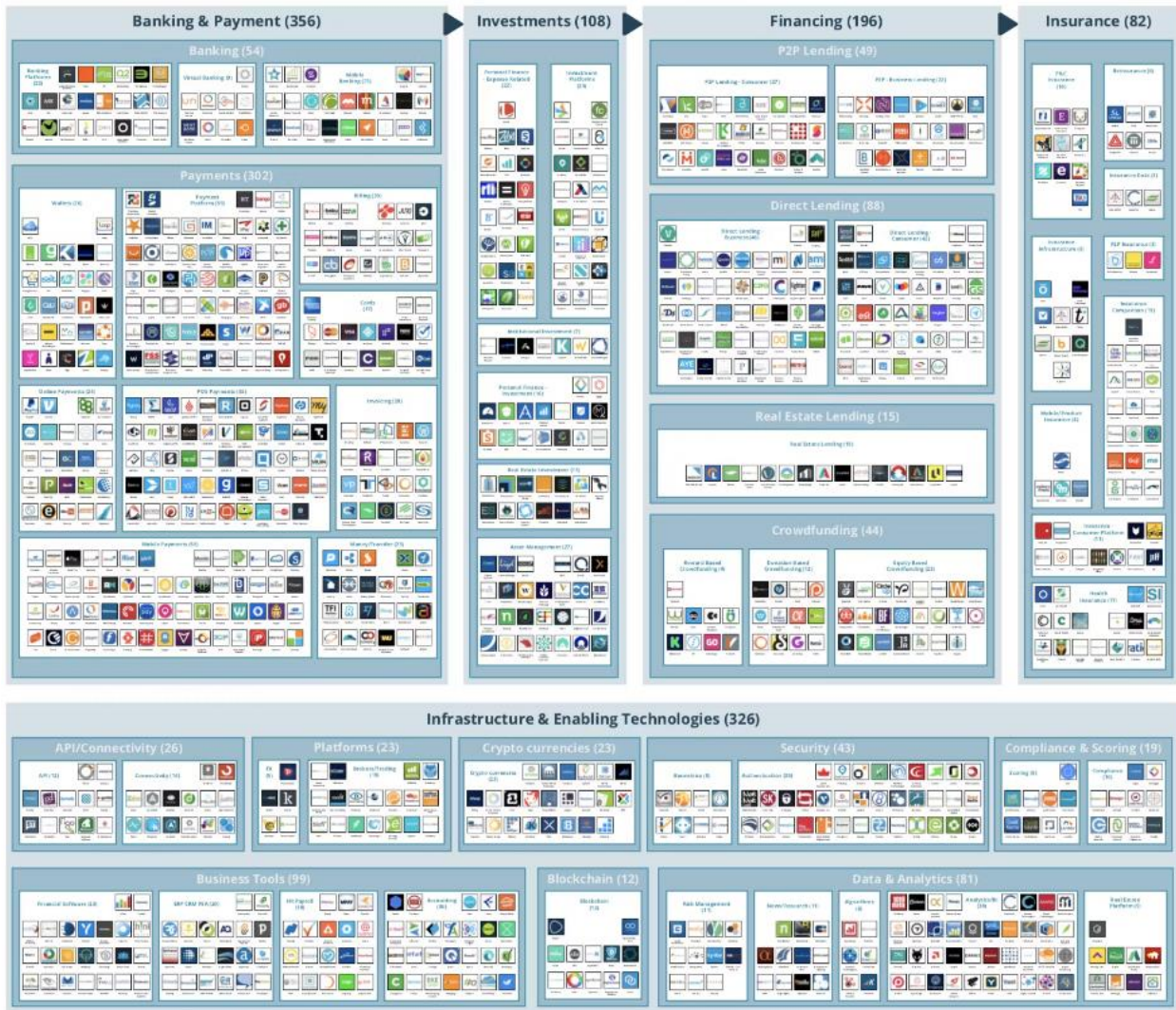
Παράρτημα 2 – Αδειοδοτημένες Τράπεζες στην Αλβανία (2023)

American Bank of Investment S.A.	+
Credins Bank S.A.	+
First Investment Bank, Albania S.A.	+
Intesa Sanpaolo Bank Albania S.A.	+
National Commercial Bank S.A.	+
OTP Bank Albania S.A.	+
Procredit Bank S.A.	+
Raiffeisen Bank S.A.	+
Tirana Bank S.A.	+
Union Bank S.A.	+
United Bank of Albania S.A.	+

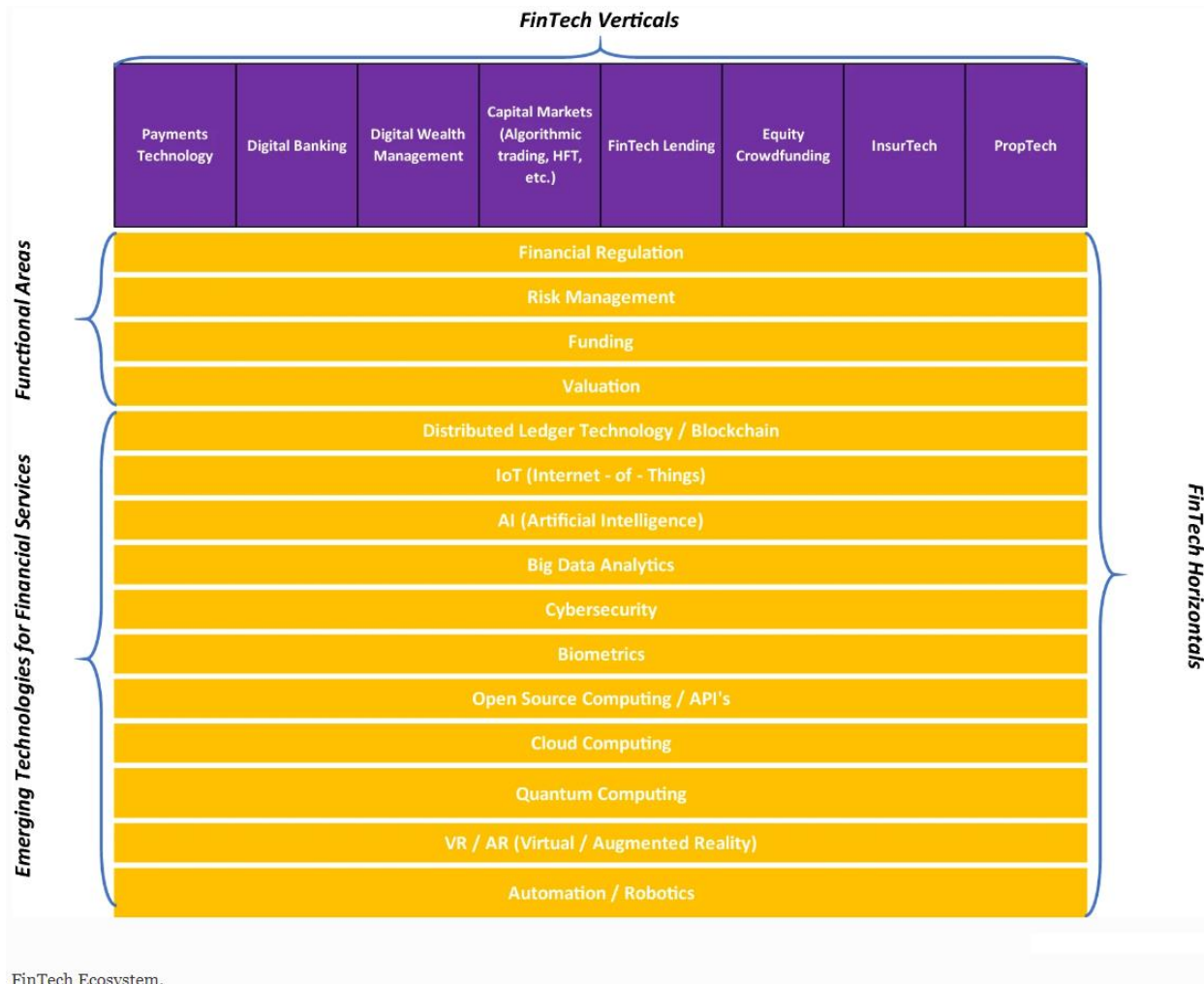
Πηγή: Bank of Albania

Fintech Landscape

Πηγή: VB Profiles, FinTech Landscape

Πηγή: Michael Imerman&Frank Fabozzi, Cashing in on innovation: a taxonomy of FinTech, 2020 Springer